

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Sociální aspekty výchovy a vzdělávání žáků
a studentů se speciálními požadavky –
problematika nadaných dětí.**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. et Mgr. Zdeňka Vaňková**

**Vypracoval:
Eliška Broušková**

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím informačních zdrojů uvedených v seznamu literatury.

Brno 16. 4. 2009

.....
Eliška Broušková

Poděkování

Děkuji PhDr. et Mgr. Zdeňce Vaňkové za laskavou a vstřícnou metodickou pomoc i náměty, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce. Poděkování patří také Mgr. M. Nečasové, která trpělivě a vlídně odpovídala na všechny mé otázky a také Ing. V. Šimíčkoví, který se otevřeně podělil o své zkušenosti ředitele střední školy. Mým dětem patří dík za to, že mi jsou stálou inspirací a motorem, který mě pohání k neustálému vzdělávání.

.....
Eliška Broušková

ÚVOD.....	- 2 -
1. DETERMINANTY VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH.....	- 4 -
1.1. INTELIGENCE.....	- 5 -
1.1.1. <i>Typologie inteligence</i>	- 5 -
1.1.2. <i>Měření a testy inteligence</i>	- 6 -
1.2. NADÁNÍ	- 11 -
1.3. TALENT.....	- 16 -
2. DIAGNOSTIKA A VLIV PROSTŘEDÍ	- 17 -
3. VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH ŽÁKŮ A STUDENTŮ	- 21 -
3.1. PLATNÁ LEGISLATIVA EDUKACE NADANÝCH V ČR	- 22 -
3.2. MODEL Y VZDĚLÁVÁNÍ.....	- 24 -
3.3. POZNATKY ZE ZAHRANIČÍ	- 26 -
3.4. PŘÍKLADY APLIKACE V ČR	- 27 -
3.5. ÚKOLY ŠKOLY A PEDAGOGŮ	- 30 -
4. KAZUISTIKY.....	- 33 -
4.1. MICHAL, NAROZENÝ 28. 5. 1968	- 33 -
4.2. BENEDIKT, NAROZENÝ 25. 11. 1999	- 35 -
4.3. ADAM, NAROZENÝ 5. 9. 2000.....	- 37 -
4.4. MATEŘSKÉ CENTRUM KUŘÁTKA	- 38 -
ZÁVĚR	- 40 -
RESUMÉ.....	- 43 -
ANOTACE.....	- 44 -
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	- 45 -
SEZNAM POUŽÍVANÝCH ZKRATEK:.....	- 48 -
SEZNAM PŘÍLOH:	- 49 -

Úvod

„Zdravá společnost je závislá jak na samostatnosti členů, kteří ji tvoří, tak na jejich sociálním citění a sepětí.“
A. Einstein

Stále se modernizující a rozvíjející společnost poskytuje dětem nepřehledné množství informací, a tak nadaných dětí přibývá. Ekonomická prosperita země závisí čím dál více na vzdělanosti jejích obyvatel. Platí stále ta stará pravda, že žádná společnost není tak bohatá, aby si mohla dovolit promrhat byt' jen jediný talent. Proto je důležité o nadané děti pečovat a uspokojovat jejich potřeby. Prvotní impuls k rozvoji nadání, talentu dává rodina. Rodina fungující v dané společnosti, je hlavním článkem formujícím osobnost člověka a jeho sociální charakter.

Vzhledem k tomu, že každé dítě je neopakovatelnou individualitou, neexistuje návod jaký způsob výchovy, podpory či vedení je ten nejlepší. V mnoha případech dokáže jakékoliv dítě nezkušené rodiče zcela zaskočit a vyčerpat, nadané dítě pak obzvlášť. Vyžaduje více pozornosti, dostatek podnětů a obrovskou dávku trpělivosti. Oč více vyniká v jedné oblasti, tím více problémů má v jiné, pro život ve společnosti důležité – sociální sféře, při komunikaci, adaptaci, socializaci. Nerovnoměrný vývoj nadaných dětí je běžný a tím také složitá situace pro rodiče, kteří se potýkají s otázkou, je-li jejich potomek v pořádku, jak nejlépe uspokojit jeho potřeby a jak zajistit všestranný rozvoj jeho osobnosti.

Díky tomu, že prospěch z nadání má i společnost, měla by mít zájem o děti s nadáním pečovat. I když člověk na společnosti v mnohém závisí, přijímá hodnoty hmotné, duševní i mravní, mnohé také společnosti vrací, tvoří a buduje. A právě především nadání jednotlivci, o které společnost pečovala, její hodnoty a normy vytvářejí. Proto je důležité jim zajistit kvalitní vzdělání s individuálním přístupem, ale také bezpečí a zázemí pro plný rozvoj talentu. Klinický psycholog Jiří Tyl, který se zabývá diagnostikou nadání a vyhodnocuje testy inteligence, uvádí: *„Neurověda již objevila, že mozek nadaných dětí se do patnácti let vyvíjí pomaleji. Proto mimo oblast svého nadání zaostávají. S tím měl problémy i Albert Einstein.“*¹ Nadané děti skvěle zvládají matematické příklady, znají latinské

---

¹ Rychetský J., www.novinky.cz/clanek/130718-mate-doma-genialni-dite.html

názvy rostlin, bravurně ovládají hudební nástroj, ale neumí si třeba zavázat tkaničku od bot či udělat kotrmelec. Proto se také častěji stávají terčem posměšků a šikany. Pokud nám dítě ukáže, že v něčem vyniká, automaticky předpokládáme, že si poradí se vším.

Náš vzdělávací systém je stále ještě založen především na negativu – zkoumá, co dítě neumí, nikoli to, v čem by mohlo vyniknout. Necháváme dítě vyšetřit až v okamžiku, kdy se objeví nějaký problém, ať už kázeňský či vzdělávací (dyslexie, dysgrafie apod.). České školství prošlo nedávnou reformou a začalo se zabývat i péčí o děti se speciálními specifickými potřebami, kam zahrnuje také nadané děti – Zákon 561/2004 Sb., § 17-19. Zákon a následná vyhláška upravuje jak možnosti vzdělávání, tak podmínky a formy diagnostiky.

Základním problémem vzdělávání nadaných žáků a studentů je právě včasná diagnostika, rozpoznání nadání, schopností. Již T. G. Masaryk považoval za nesmírně důležité včasné rozpoznání talentu: „*Neboť každý talent i zárodek génia potřebuje podmínky a povzbuzení, aby se mohl rozvinout.*“¹ Problematika diagnostiky a následné péče je složitá už proto, že **neexistuje jednotná definice inteligence a nadání**. S inteligencí je to tak, že mnohé děti, které jsou bystré, vnímavé a dle našeho názoru chytré, mají IQ zcela v mezích normy. Naopak dítě, které nám připadá divné a těžce přizpůsobivé, se může ukázat jako extrémně inteligentní.

Nadané děti jsou velice různorodá skupina a tím i volba jak poskytnout co nejlepší péči a podmínky k jejich rozvoji, závisí především na individualitě každého jedince a na předpokladech a vlohách, které si sebou do života přináší. Myslím si, že je potřeba řešit komplexně legislativu, vzdělávání pedagogů i psychologů, sociálních pracovníků, rodinné konstelace, přiměřenou životní úroveň, morální postoje i informovat širokou veřejnost.

Cílem mé bakalářské práce je předložit možnosti vzdělávání nadaných dětí, které se opírají o platnou legislativu ČR. Chci upozornit na smysluplnost a opodstatnění poskytování zvláštní péče nadaným dětem a poukázat na možnosti diagnostiky a následné pomoci nadaným dětem. Rozkrýt možnosti způsobů a modelů vzdělávání těchto žáků. Konfrontovat tyto modely s praxí, na zkušenostech rodičů i pedagogů ukázat klady i zápory jednotlivých přístupů.

---

¹ Morkes F., in Rodina a škola, Pedagogické poselství T. G. Masaryka, 2007, strana 29

1. Determinanty výchovy a vzdělávání nadaných

Ve výzkumech reprezentujících moderní pedagogiku je problém inteligence a nadání dětí, jakožto determinanty vzdělávání „horkým tématem“. Podstatu problematiky, podle Jana Průchy, vystihují tyto otázky:

- Jak inteligence jedinců usnadňuje, nebo brzdí jejich přístup ke vzdělávání?
- Jsou intelektové schopnosti vrozené (dědičné), nebo se mohou zdokonalovat prostřednictvím školního vzdělávání?
- Jsou intelektové schopnosti závislé na sociálních nebo dokonce etnických rozdílech lidí? Je potřeba ve vzdělávání na tyto rozdíly reagovat?

V zahraničí (v západní Evropě a zvláště v USA) jsou tyto otázky intenzivně zkoumány. V řadě zemí je to dnes vyvoláváno okolnostmi souvisejícími s přílivem imigrantů z jiných zemí, s narůstajícím multikulturním prostředím. Ve Spojených státech jsou testy inteligence všech žáků v základních a středních školách prováděny pravidelně, často každoročně, a jsou jedním ze zásadních – byť ne nesporných – vodítek pro práci učitele.¹

Víme, že každý z nás se rodí s určitou intelektuální vybaveností a mezi dětmi jsou objektivní intelektové rozdíly. Avšak podle psycholožky Věry Pokorné je vyšetření intelektu jen hrubá pomůcka k posouzení mentální úrovně, která vyžaduje analýzu a interpretaci.

Test inteligence se skládá z úkolů z mnoha různých oblastí, jako jsou všeobecné informace, paměť, schopnost řešit sociální situace, pochopit strukturu úkolu apod. Kromě toho je odrazem výkonů, které jedinec podal v určitý okamžik v určitém prostředí, a proto ho není možné vyžadovat kdekoli a kdykoli. Kognitivní psychologie nás učí, že záleží nejen na našich mentálních schopnostech, ale i na tom, jak je rozvíjíme, jak mnoho a jakým způsobem byly děti vedeny jak doma, tak i ve škole.

---

¹ srovnej: Průcha J., Moderní pedagogika, 2005, strana 108 – 109

1.1. Inteligence

V současné době je úsilí pedagogické vědy zaměřováno i na potřeby jedince a na problémy **identifikace nadání, tj. vymezení těch rysů osobnosti, které určité nadání zakládají.** Nadání se chápe jako komplex charakteristik osobnosti zahrnujících zejména rozvinuté

- **znalosti** (z určité oblasti vědění)
- **kognitivní procesy** (intelekt, vnímání, tvořivost aj.)
- **zvláštní rysy chování** (vytrvalost, píle)
- **vysokou motivaci, sebehodnocení aj.** ¹

V názorech na to, co znamená „nadaný“ nebo „talentovaný“, nepadá shoda. Tradičně se nadání ztotožňovalo s vysokým IQ. Dnes již víme, že pokud necháme všechny žáky vypracovat inteligenční testy, nemusíme tím nutně zjistit, kdo bude příští Albert Einstein nebo madame Curie či W. A. Mozart. Poslední teorie o inteligenci označují inteligenci za mnohočetnou. Často zmiňované dělení je podle Sterberga a Gardnera.

1.1.1. Typologie inteligence

R. Sternberg navrhl tříložkovou teorii inteligence. Je přesvědčen, že základní složky inteligence tvoří:

- ❖ subsystém „myšlenkových pochodů“ probíhajících při práci s informacemi
- ❖ subsystém reakce na nové informace
- ❖ sociální inteligence „obratnost v mezilidském styku“

Později nabídl ještě alternativní pěti-složkový model inteligence, zahrnující:

- metakomponenty
- komponenty výkonu
- komponenty poznávání
- komponenty vybavování
- komponenty přenosu

Jednotlivci, kteří jsou zdatní v jedné z těchto oblastí, mohou mít velmi odlišné schopnosti. Vrozené intelektové vlohy jsou předpokladem rozvoje

---

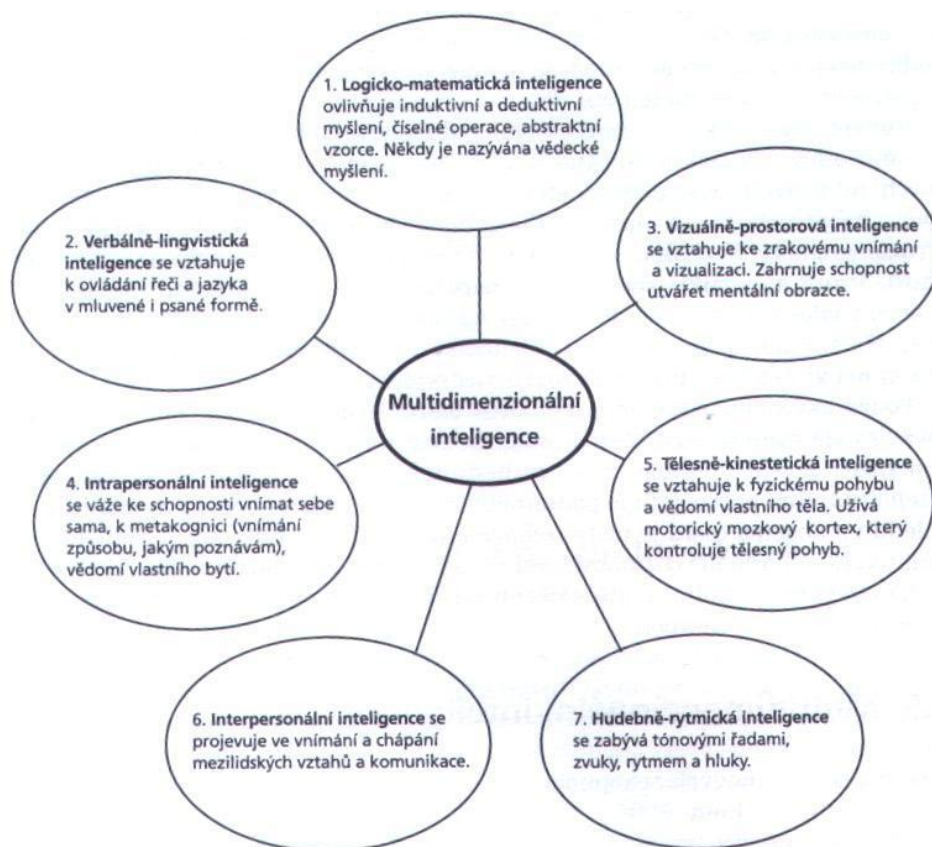
¹ srovnej: Průcha J., Moderní pedagogika, 2005, strana 108 - 122

intelektu (inteligence), kterého se dosahuje učením. Každý jedinec má svou jistou kapacitu vzdělatelnosti.

H. Gardner je zastáncem teorie, že všichni máme vícesložkovou inteligenci. Vymezil několik nezávislých intelligenčních okruhů, jimiž jsou inteligence: jazyková, hudební, logicko-matematická, prostorová, tělesně pohybová, interpersonální, intrapersonální (metakognitivní - schopnosti myslet o vlastním myšlení a řídit ho) a později ji doplnil o spirituální inteligenci.¹

Podle této teorie má každý člověk jedinečný intelligenční profil, tedy jedinečné rozložení silných a slabých stránek. Výborný tanečník může mít výjimečnou tělesně pohybovou inteligenci, ale nemusí být vynikajícím matematikem ani nemusí mít výrazné jazykové nadání. Člověk s neobvyklým nadáním v oblasti interpersonální inteligence může být výborným rádcem, učitelem nebo přítelem.²

obr. 1 Multidimenzionální inteligence

¹ srovnej: Zelinková O., Pedagogická diagnostika a IVP, 2007, strana 101 - 102

² srovnej: Pasch M., Gardner T., Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině, 2005, strana 127 - 131

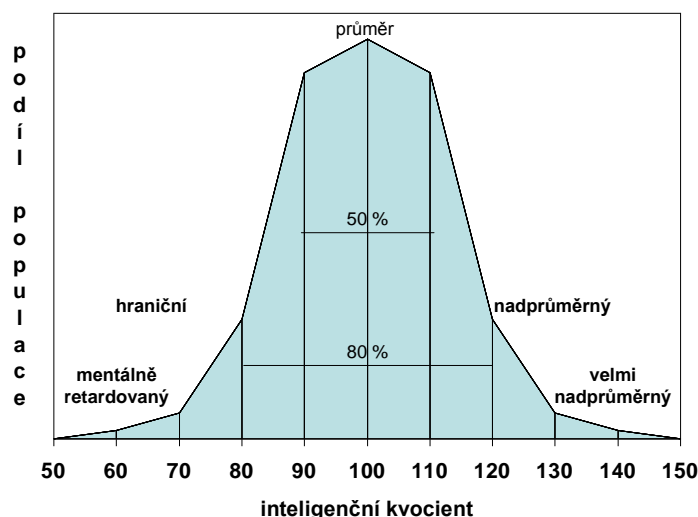
1.1.2. Měření a testy inteligence

Téměř všeobecně známé je měření inteligence různými psychologickými testy, jehož výsledkem je určení míry inteligence vyjádřené termínem inteligenční kvocient (IQ). Tento inteligenční kvocient je veličina relativně stálá a vyjadřuje poměr tzv. mentálního věku k věku chronologickému (tj. skutečnému fyzickému věku), tzn. vztah mezi intelektovou normou pro daný věk a skutečným intelektovým výkonem.

Pro dosažení celého čísla se výsledný poměr násobí stem, takže vzorec pro zjištění IQ lze vyjádřit takto:

$$\text{IQ} = \frac{\text{mentální věk}}{\text{fyzický věk}} \times 100$$

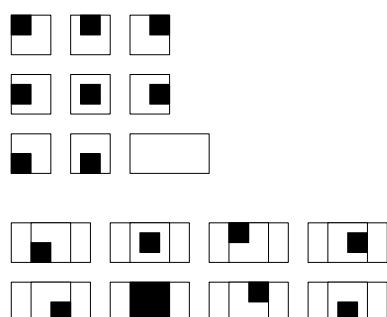
Pro měření inteligence byly zkonstruovány různé testy (založené na prezentaci konkrétních úloh daných ve verbální nebo performanční formě), které má testovaná osoba řešit a na prezentaci otázek, zjišťující její vědomosti. Průměrnou inteligenci vyjadřuje IQ kolem 100, nadprůměrnou IQ 120 a podprůměrnou IQ mezi 80 – 90. Osoby s hodnotou nižší než IQ 80 jsou označovány za slabomyslné.

obr. 2

Přes 80 % populace spadá do oblasti průměru

Spolehlivost různých inteligenčních testů je různá, stejně jako jejich validita (platnost testu), tj. otázka, zda test měří to, co měřit má. Testy jsou konstruovány podle určitého pojetí složek nebo faktorů inteligence a reprezentují tak buď komplexní faktorovou skladbu, či strukturu inteligence, nebo jen některou z jejich podstatných složek (např. Ravenův test inteligence je založen na chápání vztahů mezi prvky vizuálních struktur – obr. 3). Dále jsou konstruovány s ohledem na zvláštnosti, např. jiné testy inteligence pro děti a jiné pro dospělé, individuálně či skupinově administrované, verbální či neverbální a podobně.¹

obr. 3

Příklad testu inteligence Ravena. Test spočívá v doplňování mezery v nahoře uvedené sestavě prvků v obdélníku tak, že se má zvolit správný doplněk z osmi dole uvedených (správné řešení je pátý obrázek), explorant musí postihnout princip, podle něhož jsou prvky v horním obrázku sestaveny.²

Jedinci dosahující stejné hodnoty IQ v komplexních testech, mohou mít různý profil inteligence, neboť se mohou lišit v dílčích IQ pro jednotlivé faktory či složky inteligence.

Důležitá je skutečnost, že výsledek jakéhokoli testu představuje výkon dotyčného v den testování a nezohledňuje jeho aktuální fyzický a psychický stav. Koncept IQ, který je postaven pouze na analytických schopnostech, je podle R. J. Sternberga příliš úzký. Kromě analytických dovedností tedy do svých konceptů zahrnuje ještě kreativitu a praktickou inteligenci. Kreativní inteligenci potřebujeme pro tvorbu nového nápadu. Analytickou inteligenci k posouzení, zda se jedná o dobrý nápad. Praktická inteligence nám umožňuje dobrý nápad realizovat.

¹ srovnej: Nakonečný M., Úvod do psychologie, 2003, dotisk 2005, strana 301 - 309

² srovnej: Nakonečný M., Psychologie téměř pro každého. 2004, strana 233

Žádné prosté číslo však nemůže reprezentovat složitost intelektuálních schopností jednotlivce. Jedinci mohou mít vynikající schopnosti v mnoha různých oblastech. Podle Václava Fořtíka, předsedy Dětské Mensy a ředitele Centra nadání, je přes 90 % lidí nadaných v některé oblasti lidské činnosti.¹ Zůstává otázka, kolik z nich všechn svůj potenciál dokáže plně rozvinout.

Hranici IQ 130 jako rozlišující znak výrazného nadání přijala mezinárodní organizace Mensa, která sdružuje jedince s vysokým intelektem.

Bodová hodnota inteligenčních testů může celkem snadno ukazovat na to, s jakou námahou nebo jak snadno budou žáci procházet tradiční výukou, nemůže však být výrazem hodnocení celkového intelektuálního a akademického potenciálu jednotlivce, ani nemůžeme podle ní usuzovat na přítomnost či nepřítomnost nadání.

Z výzkumů R. J. Sternberga vychází, že všechny dovednosti se mohou u lidí rozvíjet a měnit. Uvádí: „*Musíme si uvědomit, že to není tak, že by byli žáci, kteří mají od Boha vyšší předpoklady k úspěchu v životě a jiní méně, a test IQ to dokáže změřit. IQ test pouze měří dovednosti, které naše kultura preferuje.*“²

Přes všechny výhrady, které jsou k měření inteligence vznášeny, je tato psychodiagnostická činnost velmi užitečná, protože přináší významné poznatky o intelektuální úrovni jedince, napomáhá k časné diagnostice nadání a tvoří základ pro rozumové nadání. Časné rozeznání vysokého nadání je důležité proto, aby se už v základní škole u nadaného žáka vzbudila a podporovala chuť k učení tím, že se mu nabídne náročnější a podnětější učební látka. Především u dětí z nevzdělaných rodin je stimulující školní prostředí nezbytnou složkou předpokladů pro vývoj schopností.

---

¹ Prekonference: Praha 16. – 17. 9. 2008, 11. Mezinárodní konference ECHA

² Čechová Hensen, in Psychologie dnes, Jak vypadá model úspěšné inteligence, 2008, strana 7 - 10

Podle výsledného inteligenčního kvocientu se stanovují kritéria intelektového nadání. Stupně rozpracoval **F. Gagné** jako „metricky založený systém“:

- mírně nadaní – IQ vyšší než 120 (10% celkové populace)
- středně nadaní – IQ 135 a vyšší (1% celkové populace)
- vysoce nadaní – IQ 145 a vyšší (0,1% populace)
- výjimečně nadaní – IQ 155 a více (0,01% populace)
- extrémně nadaní – IQ nad 164 (0,001 populace)

Odlíšné intelektové nadání rozpracoval **S. M. Nordby**:

- bystrý jedinec – IQ 115 a více (výskyt v populaci 1:6 – 1:44)
- nadaný jedinec – IQ 130 a více (1:44 – 1:1 000)
- vysoce nadaný jedinec – IQ 145 a více (1:1 000 – 1:10 000)
- výjimečně nadaný jedinec – IQ 160 a více (1:10 000 – 1:1 000 000)
- velmi vysoce nadaný jedinec – IQ 175 a více (1:1 000 000)

Obecně lze za nadané považovat dítě s IQ nad 120 (zhruba 10 % populace), mimořádně nadané pak IQ nad 130 (zhruba 2-3 % populace).¹

Milan Nakonečný upozorňuje, že intelektový výkon je ovlivňován také dalšími neintelektovými činiteli. Kromě výsledků testů jsou důležité celkové výkony dítěte v reálném světě, které jsou dosaženy komplexem vlastností, jako jsou ctížádostivost, motivace, kreativita apod.²

---

¹ srovnej: Fořtíkovi V.+J., Nadané dítě a rozvoj jeho schopností, 2007, strana 12 - 15

² srovnej: Nakonečný M., Úvod do psychologie, 2003, dotisk 2005

1.2. Nadání

Ministerstvo školství USA v roce 1993 navrhlo definici, která rozlišuje mezi termíny nadaný a talentovaný. Navrhla omezit užívání slova „nadaný“ (gifted) na dospělé a u dětí se soustřeďuje na rozvoj „talentu“. Mladé lidi s vynikajícím talentem definuje jako ty, kdo:

„...prokazují potenciál pracovat na značně vyšší hladině výsledků v porovnání s ostatními jedinci stejného stáří, se stejnými zkušenostmi nebo z téhož prostředí... v intelektuální, tvořivé nebo umělecké oblasti... Ve schopnosti vést druhé lidi... nebo ve specifických oborech studia.“¹

Definice dále poznamenává, že takoví mladí lidé „*potřebují služby nebo činnosti, které škola normálně nezajišťuje*“, a že vynikající talenty se vyskytují „*ve všech kulturních skupinách bez ohledu na ekonomické postavení a ve všech oblastech lidského snažení*“.

Tato definice vyznačuje důležitý posun od důrazu na nadání (*giftedness*) jako vlastnost člověka (buď ji máš, nebo ne), k definici **nadání jako vlastnosti, která se buduje v průběhu určitého času a je ovlivněna zkušenostmi**. Důraz položený v této definici na to, že talentovaní žáci potřebují specifické služby, poskytuje podporu programům pro talentované žáky.

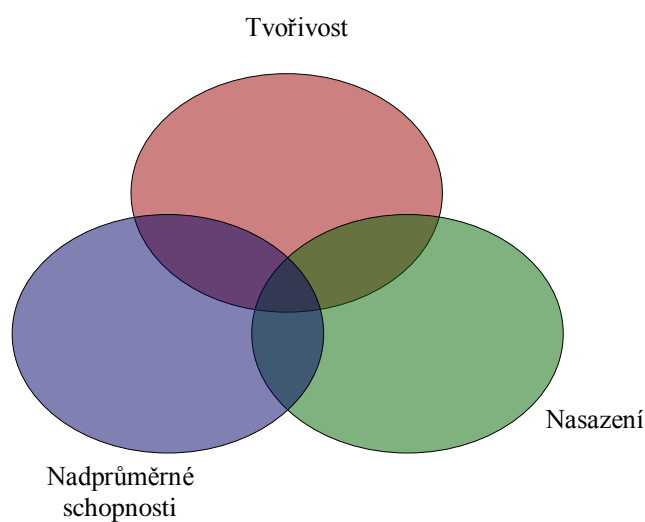
Jinou definici nadání navrhl **Renzulli**. Vytvořil dvě nové kategorie. „*Školní nadání*“ (schoolhouse giftedness) je schopnost konzumovat, analyzovat a reprodukovat informace, zatímco „*tvořivá produktivita*“ (creative productivity) je schopnost generovat nové informace. Je důležité chápat, že jak „*školní nadání*“, tak „*tvořivá produktivita*“ jsou důležité. Einstein by nepochybně nemohl vymyslet teorii relativity, kdyby nenastudoval fyzikální poznatky jako jejich konzument.

Tříokruhová koncepce nadání (obr. 4) se skládá ze tří protínajících se prstenců: *nadprůměrné schopnosti* - zůstávají zhruba stejné v průběhu času, *tvořivost* - je to proměnlivá schopnost dívat se na problémy jinak, klást si otázky a *nasazení* - proměnlivé příklady, motivace. Dospělí tvořiví jedinci mají nadprůměrnou inteligenci, nemusí však nutně spadat do jednoho procenta,

---

¹ srovnej: Pasch M., Gardner T., Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině, 2005, strana 281 - 297

dokonce ne ani do prvních pěti procent populace s nejvyšším IQ. Kromě vysoké inteligence je pro ně charakteristické, že tvořivě a s velkým nasazením pracují na úkolu, který si vybrali. Samozřejmě jejich schopnosti, nasazení a tvořivost musí spadat do téže oblasti. Mám-li nadprůměrné schopnosti v matematice, jsem-li tvořivý při vaření a své úsilí jsem zaměřil na zlepšování svého tenisového úderu, není příliš pravděpodobné, že tato kombinace vyprodukuje vysoce nadprůměrný výkon.¹

obr. 4 Tříkruhová koncepce nadání

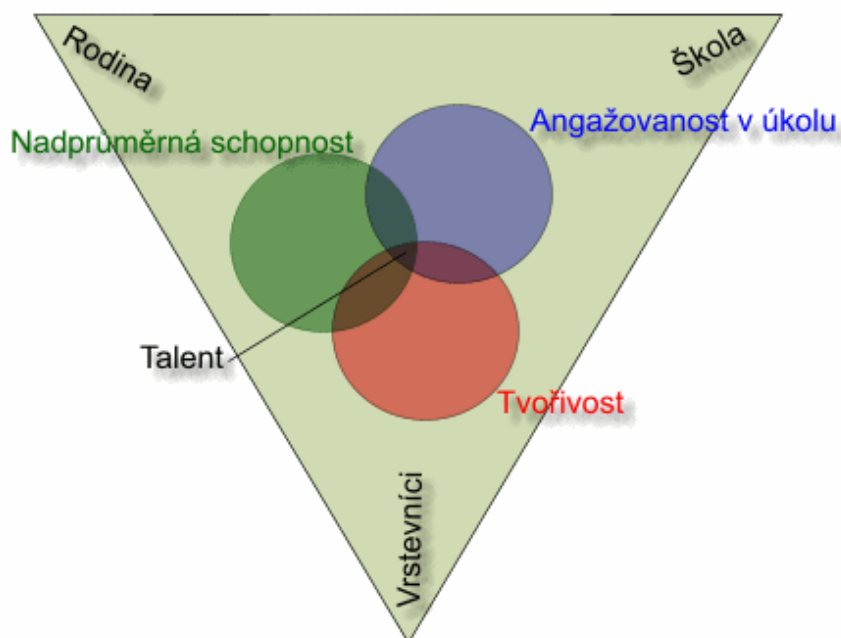
Některé definice nadání považují tvořivost za základní složku talentu, přičemž nejde jen o uměleckou tvořivost, nýbrž o kreativitu v nejrůznějších oblastech lidské činnosti. Tvořivost je považována za nejvyšší, specificky lidský způsob řešení problémů.²

Mönks modifikoval Renzulliho model a navrhl začlenit triádu osobnostních faktorů a triádu faktorů prostředí. Nasazení nahrazuje „motivací“, která podle něj vystihuje podstatu problému. Pojem nadprůměrné schopnosti nahrazuje pojmem „vysoká intelektová schopnost“. Mönksova triáda (obr. 5) zahrnuje hlavní sociální

¹ srovnej: Pasch M., Gardner T., Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině, 2005, strana 279 - 293

² srovnej: Machů E., Rozpoznávání a vzdělávání rozumově nadaných dětí v běžné třídě ZŠ, 2006, strana 17 - 18

oblasti, ve kterých se dítě nebo adolescent pohybuje. Těmi jsou rodina, škola a vrstevnická skupina. Vznik a vývoj nadání podle Mönkse závisí z velké části na podporujícím prostředí.¹

obr. 5 Mönksův triadický model

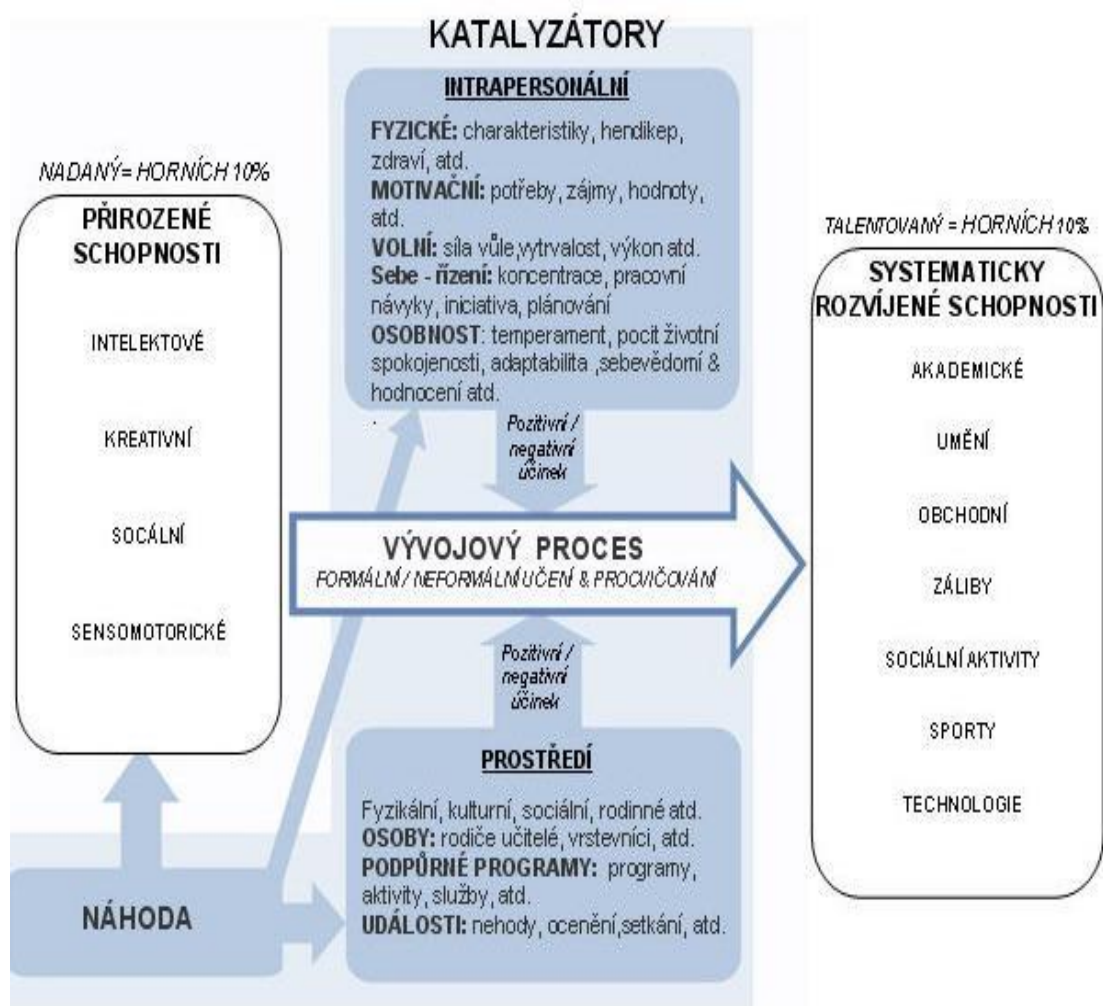
Model, který obsahuje pět oblastí schopností, vypracoval **Françoys Gagné**. Jedná se o diferencovaný model nadání a talentu. Vychází z předpokladu, že nadání představuje přirozené, nesystematicky rozvíjené schopnosti a talent znamená systematicky rozvíjené schopnosti, které vytváří odbornost v určité oblasti lidské činnosti. Gagného model (obr. 6) ukazuje, že výskyt talentu závisí na uplatnění jedné nebo více schopností v určité oblasti. Jejich rozvoj je urychlován:

- intrapersonálně (motivace, sebedůvěra)
- prostředím (rodina, škola, společnost)
- systematickým učením a získáváním dovedností

¹ srovnej: Mönks F.J., Nadané dítě, 2002, strana 9 - 24

Podle tohoto modelu mají schopnosti původ v genetické struktuře lidských organizmů, vyskytují se a vyvíjejí se více méně spontánně a mají je v různé míře všichni lidé. Jedná se o oblast intelektovou, tvořivou, socioafektivní, senzomotorickou a ostatní (méně prozkoumané a poznané schopnosti jako extrasenzorické vnímání, dar léčit a další).¹

obr. 6 Gagného diferenciální model talentu a nadání

¹ srovnej: Portešová Š., www.nadanedeti.cz/index.php?stranka_id=16, 2008

Tannenbaum (obr. 7) definuje nadání takto: „Pokud uvažujeme, že rozvinutý talent existuje pouze u dospělých, potom by navrhovaná definice nadání u dětí byla formulována tak, že značí jejich potenciál k tomu, aby se staly uznávanými umělci, nebo významnými producenty myšlenek v oblastech činností, které zvyšují morální, fyzický, emocionální, sociální, intelektuální a estetický život lidskosti.“¹

obr. 7 Hvězdicový model Tannenbauma

Jedna z klíčových definic nadání pochází ze zasedání *Columbus Group* z roku 1991. Říká, že „nadání je asynchronní (nerovnoměrný) vývoj, ve kterém se kombinují zrychlené rozumové schopnosti a zvýšená intenzita k vytvoření vnitřních zkušeností a povědomí, které jsou svou kvalitou odlišné od normy. Tato nerovnoměrnost se zvyšuje spolu s vyšší intelektovou kapacitou. Tento fakt – jedinečnost – činí nadané obzvláště zranitelnými a vyžadují tak změny v rodičovské výchově, školním vzdělávání i poradenské činnosti, aby se mohli optimálně rozvíjet.“

¹ srovnej: Portešová Š., www.nadanedeti.cz/index.php?stranka_id=16, 2008

1.3. Talent

„Dělat snadno to, co je obtížné pro druhé, je talent. Dělat to, co je nemožné talentu, je dílo génia.“ *Amiel*

Často se pojem talent či vysoké nadání užívají jako synonyma. Pedagogové a vědci však oba pojmy odlišují. Tvrdí, že termín „vysoké nadání“ odkazuje na mimořádné nadání ve více oblastech (jako jazyky, matematika a přírodopis). Pojem „talent“ pak pokládají za výstižný, když je někdo vynikající jen v jedné oblasti (např. v matematice).

Někteří odkazují na výsledky testů inteligence a výkonu a za vysoce nadané označují ty, kteří náleží k 10 % lidí s nejvyšším IQ. Kdo dosáhne nižších nadprůměrných hodnot IQ, je talentovaný. Jednotná definice neexistuje, a tak je obecně pojmů jako „talentovaný“, „talent“, „vysoce nadaný“, „vysoké nadání“, „nadaný“ a „nadání“ používáno jako synonymum.

Všechny modely však upozorňují na to, že samotný talent či nadání nestačí. K jeho rozvoji a uplatnění jsou zapotřebí také podmínky, podpora, píle, cílevědomost, motivace, správné vedení a mnoho dalších činitelů a vlivů. Talentovaní a nadaní jedinci bývají zpravidla obzvláště citliví, zakládají si na své individualitě, a tak není vždy lehké jim porozumět, zvolit ten nejlepší způsob vedení a podpory, kterou k rozvoji svého talentu potřebují, ať ze strany pedagogů či rodičů.

Lidé si všímali nadaných jedinců již ve starých civilizacích, i když se vysoké schopnosti často přisuzovaly působení nadpřirozených sil a božstev. Ve starém Řecku se touto otázkou zabýval Aristoteles, který výjimečné schopnosti státníků a filozofů dával do souvislosti s melancholií. Ve 12. století před naším letopočtem vytvořili Číňané systém zkoušek na posouzení nadání uchazečů o práci ve státní správě. Rozvoj nastává až v 19. století a od tohoto období se vědci snaží rozřešit:

- ✓ co je nadání
- ✓ vliv dědičnosti a prostředí na nadání
- ✓ rozpoznávání a měření nadání¹

Filozofové i pedagogové se pokoušeli o různé definice nadání či talentu. Některé jsou složité a těžce pochopitelné, jiné naopak velmi jednoduché.

---

¹ srovnej: Jurášková J., Základy pedagogiky nadaných, 2006, strana 5 - 14

2. Diagnostika a vliv prostředí

Školy se již tradičně soustřeďují pouze na dva z Gardnerových inteligenčních okruhů: na jazykovou inteligenci a na inteligenci logicko-matematickou. Nyní se někteří vzdělávací pracovníci snaží identifikovat typy inteligence i nadání. Jejich prostřednictvím se jednotliví žáci nejlépe učí a snaží se výukou rozvíjet všechny inteligenční okruhy, typy nadání, talentu (příloha č. 1).

Základním problémem vzdělávání nadaných žáků a studentů je včasná diagnostika, rozpoznání talentu, nadání, schopností. Je smysluplná především tehdy, když je jejím cílem poskytnutí speciální péče, speciálního programu na rozvíjení nadání a saturace výchovně-vzdělávacích potřeb. Proces identifikace nadaných dětí začíná v jejich nejbližším okolí – rodiči, příbuznými, učiteli. Může probíhat nezáměrně – okolí dítěte si všimne odlišnosti nadaného dítěte od jeho vrstevníků, jeho neobyčejné projevy, výkony, chování, přičemž tyto projevy nemusí spojit s nadáním. Identifikace je tím náročnější, čím je dítě mladší (nedostupnost standardizovaných testů, nemožnost aplikovat dotazníky).

Pro milující rodiče je někdy objektivní posouzení, zda je dítě nadané nebo bystré, zcela nemožné (příloha č. 2). V očích rodičů je každý potomek v podstatě geniální. Pokud dítě krásně maluje, zpívá, počítá do deseti nebo umí písmenka dříve, než jde do školy, může to znamenat mnohé, nebo také vůbec nic. Posoudit zdravý, případně předčasný vývoje dítěte lze podle vývojových mezníků, které se u novorozenců počítají na týdny, u kojenců a batolat na měsíce a později na delší časové úseky. V předškolním věku hovoříme spíše o nadání všeobecném, bez vyhraněnosti. Stabilnější, specializované nadání (například pro některou studijní oblast) můžeme objektivně posuzovat až u dětí školního věku. Zhruba od pěti let se používají testy, které ověřují základní kategorie znalostí.

Někteří autoři uvádí, že až 80 % rodičů dokáže rozpoznat nadání u svého čtyř až pětiletého dítěte, ale učitelé odhadnou méně než polovinu nadaných dětí správně.¹ Jejich nemotorné projevy mohou zmást i zkušeného pedagoga. Jako ideální se tedy jeví komplexní přístup a spolupráce všech zúčastněných (psycholog, učitel, organizátor volného času, rodiče, případně spolužáci a přátelé).

Dobře provedená pedagogická diagnostika je předpokladem dobré integrace. Získává informace nejen o úrovni vědomostí a dovedností dítěte, ale též o jeho

---

¹ srovnej: Jurášková J., Základy pedagogiky nadaných, 2006, strana 38 - 43

komunikativních schopnostech, sociabilitě, přizpůsobivosti apod. Vyhledává pozitivní stránky vývoje a využívá je pro usnadnění průběhu integrace. Diagnostiku nadání provádí pedagogicko-psychologické poradny. Doporučení k diagnostice dává rodičům pedagog. Záleží jen na nich, jestli dítě nechají vyšetřit. Pokud vyšetření iniciuje rodič, vyšetření si hradí sám. Vzhledem ke složitosti diagnostiky, typu nadání a případných potíží, nelze vyšetření provést za jedno sezení a jednou metodou. Komplexní vyšetření a vystavení závěru vyjde rodiče zhruba na Kč 3.000,-. Závěrečná zpráva však není zárukou, že k žákovi pedagog bude přistupovat na základě doporučení z poradny.

Psycholožka Eva Vondráková odhaduje, že potenciálně nadaných se rodí 20 až 25 procent dětí. Kdyby měly šanci rozvíjet své schopnosti, dokázaly by v některé z oblastí lidské činnosti vyniknout. Bohužel jen dvě až tři procenta z nich mají to štěstí, že je jejich talent rozpoznán a nepříjde vniveč. Z ostatních se mnohdy stávají děti problémové, frustrované, odpadlíci. Mají špatný prospěch a někdy ani nedokončí střední školu. Některé trpí psychickými potížemi, depresiemi.¹

V pedagogicko-psychologických poradnách je často používána *Wechslerova inteligenční škála pro děti (WISC)*. Podává obraz struktury rozumových schopností v oblasti verbální a názorové (performační). Ve verbální části testů řeší dítě úlohy, které vyžadují zapojení řeči, aktivizaci vědomostí. Část názorová je zaměřena na oblast percepčně-motorickou. Na základě jednotlivých subtestů získává psycholog IQ verbální, IQ performační a IQ celkový.

Pro učitele je dostupný test *TEKO (testová baterie na měření kognitivních operací)* – vychází z Piagetových experimentů s konkrétním materiálem, který upravila B. Váryová a M. Mikulajová. Výsledkem práce s testem není inteligenční kvocient, ale stadium psychického vývoje, jež je určeno úrovní jednotlivých typů operací. Na základě plnění úkolů se zjišťují různé kognitivní schopnosti dítěte. *TEKO* mohou používat nejen psychologové, ale i pedagogové a speciální pedagogové. Směřuje k hodnocení vývojového potenciálu dítěte. Nediagnostikuje se aktuální výkon, ale zóna nejbližšího vývoje. Nejde o testování, ale o dynamické hodnocení, jehož součástí je pomoc dítěti při řešení úkolů. Na diagnostiku tak

---

¹ srovnej: Závozdová I., in Děti a my, Je nadání danajský dar?, 2008, strana 26 - 28

navazuje odpovídající pedagogické působení. *TEKO* distribuuje Psychodiagnostika Brno.¹

Diagnostika velmi úzce souvisí s vlivem prostředí. Diagnostikované nadání automaticky nezaručuje úspěch. Nadané děti nejsou homogenní skupinou. Liší se nejen druhem a mírou svého nadání, ale například i vytrvalostí či zájmem a ochotou podřídit se autoritě. Hudebnost může být v dítěti probuzena brzo, ale jen železná píle a tvrdošijná vytrvalost mohou vést ke špičkovým výkonům. V průběhu života proto může míra nadání kulminovat. Jsou známé případy zázračných dětí, které se později v dospělosti nijak zvlášť neprojevovaly, nebo naopak experti, jejichž talent se začal objevovat až v dospělosti (např. Einstein).

Vliv prostředí může podle B. Krause jednání člověka podpořit nebo být překážkou, přímo jej formovat a motivovat. Člověk se s prostředím a podmínkami, které jej obklopují, vyrovnává s různou měrou úspěšnosti, což je značně závislé na individualitě.² Individualita každého jedince tedy závisí nejen na tom, s jakými dary nebo deficity se narodil, ale jak nadání umí využít a nedostatky překonat. To není jen to, že si své vlohy uvědomujeme, a proto je rozvíjíme a deficity se vědomě pokoušíme kompenzovat. **Naše uvědomění sebe sama a naše sebehodnocení, které jsou pro výchovu i vzdělání tak zásadní, jsou ovlivněny lidmi, s kterými jsme se v životě setkali, a kteří nás obklopují.** Pro děti, které si své sebepochopení teprve vytvářejí, je to zásadní otázka. Mají-li talentované děti vést šťastný a plný život, potřebují zvláštní podporu a vedení, jež by podpořily jejich konkrétní nadání, jinak se začnou nudit a ztrácí motivaci.

Talentované děti potřebují navíc zvláštní podporu, aby si rozvíjely schopnosti a inteligenci v oblastech, v nichž jsou slabší. Lidé, kteří obzvlášť vynikají v jedné oblasti, se v životě často trápí, protože nemají rozvinuté jiné druhy inteligence. Vynikající vědec či podnikatel – miliardář - možná svým partnerům nedokáže vyznat lásku. Lidé s intelektuálními sklony bývají slabší ve společenské sféře. Vychutnávají si svou výjimečnost v jedné oblasti. Spoustu lásky a pozornosti dostávají právě proto, že jsou v něčem nejlepší. Kdyby se pokusili rozvinout některou ze svých slabších stránek, byl by to pro ně příliš velký risk. Jejich logika je jednoduchá. V něčem vynikám, takže si zasloužím podporu a lásku. Když

---

¹ srovnej: Zelinková O., Pedagogická diagnostika a IVP, 2007, strana 15 - 100

² srovnej: Kraus B., Základy sociální pedagogiky, 2008, strana 72 - 75

vynikat nebudu, pak o lásku a podporu přijdu. Proto je tak důležité povzbuzení a rozvíjení i těch oblastí inteligence, v nichž nemají velké nadání.¹

Naučit nadané překonávat strach a ujistit je, že lásku si nezaslouží jen ti nejlepší, to je především úkolem rodiny. Vysoká kvalifikace a špičková inteligence jsou jedna stránka osobnosti, citová a morální zralost jiná. Špičková inteligence sama o sobě nezaručuje, že její nositel je dobrý člověk. Vzdělání, rozvoj rozumových schopností, řeči a vnímání musí jít již podle Komenského ruku v ruce s rozvojem mravů a ctností. Psychologové se shodují v tom, že největší vliv na rozvoj inteligence, osobnosti a citových vztahů má prvních pět let života. A tak přístup, podpora a zázemí, které rodiče připravují svým dětem, tvoří základ pro všestranný rozvoj dítěte.

Rodina je hlavním článkem formujícím osobnost člověka a jeho sociální charakter. Rodiče by měli dětem poskytnout přísnou, ale laskavou výchovu, vymezit jasné mantinely, ve kterých jejich potomek plnohodnotně rozvine svou osobnost. Při dnešní zaneprázdněnosti rodičů je velkým rizikem jednostranné trávení volného času dětí – např. u počítačových her. Nadané dítě může při nedostatku jiných podnětů propadnout tomuto zlovyku. Odpovědnost, význam a vliv rodiny podtrhoval na svých přednáškách již T. G. Masaryk. Zdůrazňoval, že rodina nabádá k práci a k práci vede, rodina je školou, v níž se vyučujeme a vychováváme, že základ charakteru máme z rodiny a příklad rodičů je to, co nás vede. Je nezbytné pojímat dítě jako celek: jeho duševní a sociální schopnosti, pocity, motivaci a prožívání sociálních vztahů. Teprve na základě poznání osobnosti žáka může být vyvinut podpůrný koncept “ušitý přímo na míru“. Člověk je sociální bytost. To znamená, že pro jeho zdravý vývoj je nezbytná dobrá sociální interakce, zejména s rodinou, se školou a s okruhem přátel. To také přispívá k realizaci vloh (předpokladů). Podle J. Mönkse mít pro něco zvláštní vlohy ještě samo o sobě nestačí. Každá vloh – průměrná nebo mimořádná – vyžaduje sledování a podporování, aby se mohla rozvinout. Nejpřirozenější a nejnepostradatelnější živnou půdou je sociální prostředí. Dobře probíhající interakce mezi danou osobou a jejím okolím může nastat teprve tehdy, když si jedinec dostatečně osvojí sociální kompetenci, tj. když je schopen mít s jinými uspokojivý kontakt.²

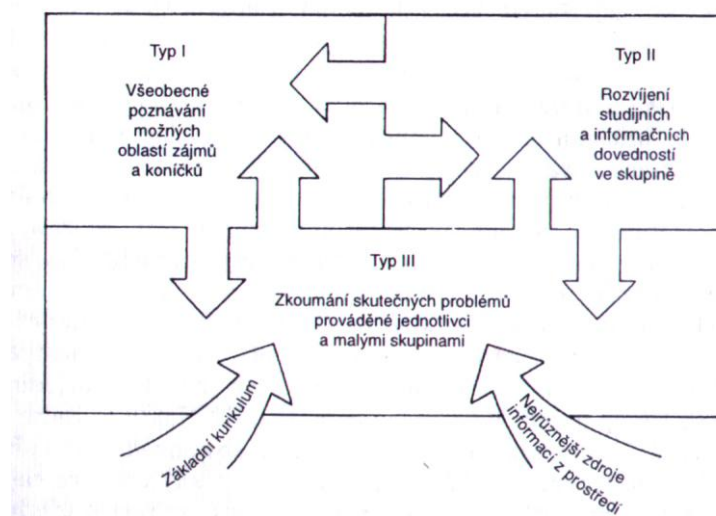
¹ srovnej: Gray J., Muži jsou z Marsu, ženy z Venuše a děti jsou z nebe, 2000, strana 205 - 220

² srovnej: Mönks F.J., Nadané dítě, 2002, strana 18 - 24

3. Vzdělávání nadaných žáků a studentů

Vzhledem k individualitě jedinců i rozmanitému prostředí, ve kterém děti vyrůstají, je velmi složité vytvořit standardizovanou koncepci vzdělávání nadaných. Neexistuje jednotný přístup, který by vyhovoval všem. Možnosti rodičů i základních škol jsou přímo závislé na finančních prostředcích, které umožňují zajistit dětem vybavené učebny, pomůcky, ale také kvalitní pedagogy a mimoškolní aktivity.

Obecně platí, že pro rozvoj nadání je potřebná vhodná motivace a zadávání přiměřených úkolů, problémů. Velkou práci pro talentované žáky odvádějí rodiče, pedagogové, ale také pořadatelé předmětových olympiád, projektových či jiných soutěží (příloha č. 3) ať již z řad pedagogů, veřejného sektoru, neziskových organizací (příloha č. 4) a podobně. Ideální je propojení všech pěti složek (obr. 8).¹

obr. 8 Triáda rozšíření kurikula

¹ srovnej: Pasch M., Gardner T., Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině, 2005, strana 282 - 291

3.1. Platná legislativa edukace nadaných v ČR

České školství prošlo reformou a zabývá se péčí a diagnostikou nadaných dětí – **Zákon č.561/2004 Sb.**, § 17-19:

- *Školy a školská zařízení vytvářejí podmínky pro rozvoj nadání dětí, žáků a studentů. K rozvoji nadání dětí, žáků a studentů lze uskutečňovat rozšířenou výuku některých předmětů nebo skupin předmětů.*
- *Ředitel školy může mimořádně nadaného nezletilého žáka na žádost zákonného zástupce přeradit do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku.*
- *Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit nezletilému žákovi na žádost zákonného zástupce vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu.¹*

Impuls k individuálnímu přístupu a k aktivnímu vyhledávání nadaných dětí přinesla **Vyhláška č.73/2005 Sb.**, která obsahuje články popisující podrobně pravidla na:

Individuální vzdělávací plán, Obohacování učiva, Akceleraci vzdělávání, Podpůrné programy, Vedení dokumentace, Zjišťování mimořádného nadání a Závěrečná doporučení a ustanovení:

(1) V rámci akcelerace i obohacování učiva může učitel zvolit i metodu vrstevnického učení, kdy žák funguje ve třídě jako tutor. Při tomto přístupu však je nutné předcházet nebezpečí, že žák přestane rozvíjet své schopnosti, proto tato forma v žádném případě nesmí být nadužívána nebo dokonce využívána jako opatření jediné. Musí být dobrovolná a doporučuje se využívat v rozsahu maximálně 2 vyučovacích hodin týdně.

(2) Nadání se u konkrétního žáka může vyskytovat současně s další speciální vzdělávací potřebou (SPUCH, ADHD atd.), která může rozvoj nadání nebo jeho projevy znesnadňovat. Je třeba přihlížet také k okolnostem příslušnosti k jiné národnosti nebo etniku, která může ovlivňovat rozvoj mimořádného nadání zejména na počátku vzdělávací dráhy, především ve vztahu ke špatné znalosti vzdělávacího jazyka.

---

¹ Zákon č. 561/2004 Sb., Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, v platném znění

(3) Tyto okolnosti je nutné zohlednit ve fázi identifikace žáků i při volbě vhodných vzdělávacích opatření.

(4) Při akceleraci žáka, kdy je žák přeřazen do vyššího ročníku studia bez absolvování předchozího, se doporučuje vynechání maximálně 2 studijních ročníků v průběhu základního nebo středoškolského studia.¹

Další legislativní opatření, které zajišťuje péči o děti a jejich adekvátní vzdělávání je **Zákon č. 94/1963 Sb.**, který ve své druhé části upravuje vztahy mezi rodiči a dětmi, v hlavě první pojednává o rodičovské zodpovědnosti jako o souhrnu práv a povinností, podle § 31:

„Při výkonu práv a povinností jsou rodiče povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Mají právo užít přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a jakkoli ohroženo jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.“² Rodiče jsou za výchovu svých dětí odpovědni společnosti. Nezřídka váhají, mají-li podporovat potřebu svého dítěte učit se, nebo je-li lépe ji omezovat. Kdy je podporování přiměřené a kdy už zachází podpora příliš daleko? V prvních letech života jedince se vytváří základ pro jeho dobrý intelektuální, sociální a osobnostní vývoj. Velkou měrou je spoluvytvářen prostředím, ve kterém vyrůstá. Děti, které vyrůstají v prostředí chudém na stimulační, mají často ve čtyřech či pěti letech vývojové zpoždění. Stimulace či podpora se pokládají za motor vývoje. Aktivní podpora předpokládá přítomnost předmětů a věcí, které budí dětskou zvědavost (knihy, hudební nástroje, hračky, zbytky látek apod.). Rozmanitý materiál a hračky však nestačí. Děti si sice hrají spontánně a hodně, ale čas od času potřebují návod. Rodiče mají s dětmi společně navštěvovat (v závislosti na stáří dítěte) např. muzea, koncerty, divadla, provozovat turistiku. To jsou dávné obecné zásady a doporučení již J. A. Komenského – zásada přiměřenosti a názornosti. Ale pozor, dnešní doba přináší mnoho podnětů a možností. Je třeba mít na paměti, že je škodlivé přetížít dítě informacemi, myšlenkami a aktivitami tak, že pak má stěží příležitost dojít samo k vlastní volbě, na základě vlastního subjektivního zájmu. Ctižádostivost rodičů nesmí hrát větší roli než samy schopnosti, sklony a zájmy dítěte.

¹ Vyhláška č. 73/2005 Sb., O vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, v platném znění

² Zákon č. 94/1963 Sb., Zákon o rodině, v platném znění

3.2. Modely vzdělávání

Předložené modely fungují ve světě již řadu let, často paralelně, vedle sebe, či jsou vzájemně propojeny. Podle Šárky Portešové (z Centra rozvoje nadaných dětí) nelze říci, který model je nejvhodnější. Vhodné je volit model po konzultaci s odborníky, psychology i pedagogy. Rodič je zodpovědný za tuto volbu a měl by také přihlížet k potřebám dítěte i k jeho aktuálním charakteristikám (sociálním, emocionálním, adaptačním apod.). Zde dvojnásob platí, že co vyhovuje jednomu, nemusí vyhovovat všem ostatním.¹

✓ Akcelerace (zrychlení)

Učivo běžného kurikula se probírá rychlejším tempem. Může jít o urychlené vzdělávání v jednom předmětu (například učebnice pro příští ročník), přeskočení ročníku nebo brzký nástup do školy. Tento model se doporučuje dětem s nadprůměrným nadáním a s velmi dobrou schopností sociální adaptace.

✓ Rozšíření (obohacování osnov)

Zařazují se činnosti, které přesahují rámec běžného kurikula. Zařazují se výukové metody, které podporují kreativitu žáků, povzbuzují tvořivé myšlení a uspokojují potřebu získávat nové poznatky (projekty, didaktické hry, řešení problémů). Dalším příkladem možného rozšíření tvoří interdisciplinární (mezipředmětová) výuka. Napomáhá uvádět do souvislostí myšlenky z různých oborů. Je vhodné zadávat též úkoly, které žáci mohou vypracovávat dobrovolně (příloha č. 5).

✓ Péče o nadané v rámci běžné třídy

Tento přístup klade vysoké požadavky na učitele i školu. Je potřeba zajistit „rozumný“ počet dětí ve třídě, dostatečné didaktické pomůcky a především vyžaduje obrovské nasazení pedagoga a klade důraz na jeho přípravu.

✓ Skupiny několika nadaných v rámci jedné třídy

Nadané děti z jednoho ročníku se spojí do skupiny a jsou integrovány v jedné třídě.

---

¹ srovnej: Portešová Š., www.nadanedeti.cz/index.php?stranka_id=8, 2008

✓ **Nadané děti v běžné třídě a speciální učitel**

V určitých hodinách vede výuku nadaných dětí specialista. V některých amerických či holandských školách mají velmi dobré zkušenosti s tzv. pomocnou učitelskou silou. V Holandsku pomocná učitelská síla pomáhá slabým a problematickým, v Americe naopak rychle se učícím poskytuje dostatek informací a podnětů.

✓ **Nadané děti na část dne v jiné třídě**

Společná výuka nadaných dětí v určitém předmětu. Jinak jsou děti integrovány v kmenové třídě. Tento model je u nás nyní často využíván na základních školách, na základě doporučení z pedagogicko-psychologické poradny. Děti jsou integrovány v běžné škole, pouze na vybrané předměty dochází o třídu výš. Problém však je, že klasifikace dítěte probíhá na úrovni ročníku, kam dítě dochází, ale na vysvědčení je zapsána jako hodnocení ročníku, který absolvuje celý.

✓ **Speciální třídy v běžné škole**

Je zde také nutný individuální přístup pedagogů, nejlépe specialistů, a přiměřený počet nadaných žáků ve třídě. Je potřeba mít na zřeteli, že každé dítě má své schopnosti a v těchto třídách jsou děti s různými typy nadání.

✓ **Individuální vzdělávací plán**

Ke všem těmto přístupům ke vzdělávání nadaných má napomáhat Individuální vzdělávací plán (IVP). Vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů psychologického vyšetření a vyjádření zákonného zástupce žáka. Doporučení pro jeho vypracování dává poradna, vypracovává jej škola. Obsahuje závěry psychologického vyšetření, popis nadání a potřeb žáka, vzdělávací model, časové a obsahové rozvržení učiva, pedagogické postupy, způsob zadávání práce i hodnocení, seznam pomůcek a personální zajištění. Ředitel školy seznámí s IVP zákonného zástupce žáka, který jej podepíše.¹

---

¹ srovnej: Fořtíková J., Úspěšná výuka mimořádně nadaných dětí, 2008

3.3. Poznatky ze zahraničí

Školní edukace nadaných žáků je ve světě řešena v podstatě dvojitým způsobem. Ve většině zemí se uplatňují přístupy, podle nichž se pro nadané žáky zřizují určité zvláštní formy školní edukace. Tyto formy jsou velmi pestré a sahají od dílčích vzdělávacích programů až po speciální školy pro nadané žáky. Mnohé programy se opírají o **principy akcelerace**, kdy se nadaným žákům umožňuje postupovat ve vzdělávání rychlejším tempem, vstupovat dříve než ostatní populace do vyšších stupňů vzdělávání. Nebo se opírají o **principy rozšiřování**, kdy nadaní jedinci studují na základě kurikul obohacených větším množstvím poznatků, nebo jim je umožněno získání speciálních dovedností.

Výzkumy ukazují, že speciální výuka pro nadané v celosvětovém měřítku vlastně není skutečně speciální, ve většině případů jde v podstatě o velmi kvalitní výuku, na kterou mají právo všechny děti.¹ Četné země podporují speciální třídy či speciální školy pro nadané děti, do nichž je přístup regulován určitými selekčními procedurami.

Finský školský systém se rozhodl pro flexibilitu a decentralizaci, upustil od národního kurikula a zaměřil se na individuální rozvoj žáků. Školy jsou povzbuzovány k tvorbě pružných osnov, podporujících akceleraci a soutěže, zejména olympiády. Studenti si mohou přizpůsobit svůj pracovní program. Na většině středních škol byly zrušeny ročníky. V současné době patří Finsko k nejúspěšnějším zemím ve srovnávacím výzkumu studijní úspěšnosti žáků (OECD – PISA).

Odlišný přístup je uplatňován v jiných Skandinávských zemích. I když se významnost nadaných jedinců pro rozvoj společnosti uznává, vzdělávací politika a filozofie vzdělávání v těchto zemích nedospěly k opatřením, aby pro nadané žáky byly zřizovány zvláštní školy. Převládá mínění, že v demokratické společnosti nelze vyčleňovat nadané žáky z ostatní populace a poskytovat jim určité „privilegované“ vzdělávání, které může vést k vytváření sociálního elitismu.²

---

¹ srovnej: Montgomeryová D., Efektivní výuka a studium nadaných a talentovaných, 2008

² srovnej: Průcha J., Moderní pedagogika, 2005, strana 167 – 168

3.4. Příklady aplikace v ČR

Nový školský zákon ukládá povinnost o nadané žáky pečovat, a tak řada škol reaguje na narůstající počty nadaných dětí a zřizuje speciální třídy pro nadané žáky. Již v roce 2005 bylo v ČR otevřeno kontroverzní osmileté gymnázium **Open Gate v Babicích u Prahy**. Jedná se o jediné osmileté gymnázium v republice, kde děti již od primy bydlí po celý týden na kolejích a domů se vracejí jen na víkendy. Školu založil český miliardářský pár Kellnerových, společně s Nadací Educa, která pomáhá financovat vzdělávání nadaným dětem ze sociálně slabších rodin, z dětských domovů či pěstounské péče.¹ Projekt Open Gate byl vytvořen speciálně pro nadané děti bez dostatečně podnětného či z finančně méně zdatného rodinného zázemí a tyto děti tvoří více jak polovinu studentů. Petr Olbracht, ředitel školy, odmítá pojmenování elitní škola: „*Nejsme škola pro extra nadané děti – to jsou přece všechny na gymnáziích. K nám chodí děti, které by si nákladné dojíždění nemohly dovolit.*“ Ve škole nosí děti uniformy a to proto, aby neměly důvod vyvyšovat se nad ostatní svým drahým oblečením. Nošení uniforem děti v žádném případě neobtěžuje. Často v nich chodí i mimo areál, čímž dávají najevo svou hrdost, že patří právě do této školy. Podle Jany Strakové (šéfredaktorka časopisu *Moderní vyučování*) je v kontextu českého vzdělávacího systému počín manželů Kellnerových velmi inspirující. Reaguje na mnoho jeho nedostatků. Nadané děti ze znevýhodněného prostředí aktivně vyhledává, nespolehá na aktivitu rodičů, poskytuje všem dětem individuální podporu, jak ze strany pedagogů tak dalších pracovníků, např. psychologů.²

Další jedinečnou školou, která se stará o nadané děti je **Soukromé gymnázium a Základní škola Mánesova v Sokolově**. Tam již před třemi lety odstartovali projekt vzdělávání a výchovy mimořádně nadaných dětí. Podle Andrey Vedralové, ředitelky školy, je jejich škola výjimečná v individuálním přístupu ke každému žákovi a ve snaze rozvíjet děti komplexně. Škola umožňuje výjimečným žákům přeskočit ročník, studovat určitý předmět ve více ročnících současně a využívá individuální rozšíření a prohloubení

¹ srovnej: www.opengate.cz/cs/vyuka/index.shtml

² Havránková K., in Rodina a škola, Open Gate: elitní škola bez elity, 2006, strana 20 - 24

probíraných témat. „*Nerozvíjíme však nadané žáky přednostně pouze v oblasti jejich zaměření, zejména ne na základní škole. Naopak, snažíme se pracovat i s jejich slabšími stránkami, a tím vytvořit pevný základ pro jejich další směřování. Máme na to dostatek času – vzděláváme žáky od pěti do osmnácti let. K dosažení těchto cílů využíváme zážitkovou pedagogiku, individuální projekty žáků již od prvního ročníku ZŠ, práci v epochách a další inovativní metody*“, uvádí Vedralová.¹ Nadané děti bývají často perfekcionisté a to očekávají i od druhých. Musí se učit toleranci k druhým, méně nadaným. I historie nás učí, že s tím mělo potíže mnoho velikánů.

Velmi pěkně je to vyjádřeno v knize P. Demfa o W. A. Mozartovi: „*Zkušenost ukazuje, že nadání, ten božský dech, kterým Mozart operuje, nemá žádnou cenu. Nadání má asi takovou cenu jako papír, který použijeme na záchodě. Někdy to byly asi noviny, teď však slouží..... Myslí si, že jeho mimořádné nadání mu musí zajistit místo. Měl by raději mít méně umění v hlavě, méně zručnosti v rukou, zato by měl přidat v tělesné výšce a v umění diplomacie.*“²

Osmileté gymnázium Bud'ánka, o.p.s. je neziskovou organizací, vzniklo v roce 1993 z podnětu rodičů, většinou členů Mensy ČR. Jejich snahou bylo zajistit vzdělání dětem, které se díky svým schopnostem vymykají běžnému standardu a které potřebují větší péči. Posláním školy je tedy poskytovat úplné všeobecné středoškolské vzdělání gymnaziálního typu intelektově nadprůměrným dětem s přihlédnutím k jejich zvláštnostem a handicapům. Cílem je rozvoj logického myšlení, tvořivosti a samostatnosti. Dle ředitelky Mgr. Magdy Kindlové je jednou z hlavních zásad gymnázia respektování individuálních potřeb a předpokladů každého studenta. Studentům je umožněna vysoká profílance pomocí volitelných předmětů. Výuka některých předmětů (hlavně jazyků) probíhá ve smíšených skupinách podle vyspělosti studentů. Některé obory jsou vyučovány přímo na katedrách vysokých škol vysokoškolskými profesory nebo vědeckými

---

¹ srovnej: Čechová B., in Rodina a škola, Mimořádná škola pro mimořádné žáky, 2007, strana 16 - 17

² srovnej: Dempf P., Je mi tak lehké u srdce, 2005, strana 183 - 184

pracovníky na jejich pracovištích. Studenti jsou důsledně vedeni k tomu, že jsou spolutvůrci svého studia a v konečném důsledku i celého svého života.¹

Někteří rodiče nadaných dětí volí domácí vzdělávání, kde se dětem mohou individuálně věnovat a jejich nadání rozvíjet. Podle Václava Fořtíka je však toto vzdělávání vhodné maximálně do třetí třídy, protože se děti asi nejvíce dozvědí o přestávkách. Potřebují si zažít socializaci v kolektivu, zjistit, že svět není tak růžový, jak se v rodině občas může zdát. Ve škole zjistí, že dospělí nemusí mít vždycky pravdu, zažijí stres, zlobu okolí – to vše je pro život hrozně důležité.

Je složité odhadnout, jak nadané dítě zvládne socializaci se stejně starými vrstevníky v běžné třídě, když si s nimi nemá co povídat, vyčnívá a je považováno za podivína. Může se stát (a často se stává) terčem posměchu až šikany. Tyto děti bývají velmi inteligentní a povzneseny nad násilí a často ani nechápou jeho důvody, špatně se adaptují, mají jiné zájmy a jiný smysl pro humor. Výstižně to vyjádřil jeden intelektově i hudebně mimořádně nadaný chlapec, žák „běžné“ základní školy a zároveň prestižní hudební školy: „Naše třída na základce se dělí na dvě skupiny: ti ostatní a já.“ Přitom v hudební škole byl členem orchestru a byl velmi dobře sociálně začleněn. To dokazuje, že úspěšná socializace je závislá nejen na samotném dítěti, ale také na vlivu prostředí a v něm se pohybujících lidech.

Neexistuje forma vzdělávání a volba, která by byla ideální a neměla žádná rizika či úskalí. K tomu, aby si jedinci osvojili stejné hodnoty, dovednosti, společenské normy, nemusí projít stejnou cestou a ve stejném čase. Rozhodující vliv na směr cesty mají rodiče a jejich volba formy studia. Od speciálních škol či tříd ve zvýšené míře rodiče očekávají přiměřenější a efektivnější vzdělávání. Současně očekávají i lepší socializaci. Vzhledem k tomu, že školství je financováno z prostředků daňových poplatníků, tedy i rodičů, mají právo určovat, jakým způsobem budou tyto prostředky vynakládány. Ve třídě pro nadané se zvyšuje pravděpodobnost, že najdou se spolužáky společnou řeč, aniž by museli popřít svou jedinečnost. Hrozí však jejich vyčlenění z vrstevnických skupin v mimoškolní činnosti.

---

¹ srovnej: www.budanka.cz

Možnost integrace nadaných dětí do běžných tříd nabízejí také novátorské školy – montessoriovská, jenského plánu a daltonského plánu. Staví do středu zájmu dítě a jeho spontánní vývojové tendence: dítě jako jedinečná bytost má právo na co nejlepší vývoj svých vloh a schopností. Tyto reformní školy vycházejí ve svých didaktických principech (samostatnost, volnost, spolupráce) z individualizace a diferenciací (výkonová, časová, zájmová), tj. ze zřetele na jednotlivé dítě a nabídky učební látky ve stupňovitě rozloženém sledu. V těchto modelech se učitel stává rádcem, průvodcem, který dítěti pomáhá, pokud je to potřeba. Některé školy pracují podle plánů denně, jiné vkládají do klasické výuky pouze bloky inovátorského vyučování.

Daltonské bloky používá například ZŠ Husova v Brně. Děti mají výuku podle daltonského plánu 1x týdně. Podle zástupkyně ředitele Mgr. Marcely Nečasové klade daltonské vyučování na učitele vyšší nároky než vyučování klasické. Pro žáky je však motivující a poskytne jim pocit, že mohou o něčem rozhodovat, učí se samostatnosti i spolupráci. Školu navštěvuje sedm mimořádně nadaných dětí, které jsou v péči Mgr. Marty Beníčkové z PPP Kohoutova 4 v Brně. Ta je zapojena do projektu „Nadaný žák“, který vznikl ve spolupráci s Institutem pedagogicko-psychologické péče v roce 2003. Každý kraj zastupuje speciálně vyškolený koordinátor, který nejen diagnostikuje, ale dlouhodobě sleduje žáky zařazené do projektu, spolupracuje s rodinami žáků i s učiteli. Pomáhá při sestavování IVP. Organizuje odborné přednášky pro pedagogy i vedení škol.¹ (příloha č. 6)

3.5. Úkoly školy a pedagogů

Škola má pomáhat žákům při objevování oblasti zájmů a budování schopnosti rozvinout se v daném oboru a tvořivě v něm pracovat. Ani od nejbrilantnějších žáků nemůže pedagog očekávat, že do školy přijdou s plně vyvinutými schopnostmi, tvořivostí a nasazením. Rozvoj těchto faktorů je úkolem učitelů, stejně jako vytvoření příznivého klimatu třídy, ovšem s respektováním potřeb a pochopením jednotlivců.

---

¹ srovnej: Nečasová M., Využití daltonského plánu při vzdělávání mimořádně nadaných žáků, 2008

Děti mohou vynikat v jednom nebo více školních předmětech. Jiné mohou být tvořivé, mohou mít vždy pohotové nápady. Některé budou mít široké pole zájmů, jiné se budou specializovat na jednu oblast. Je třeba je rozpoznat a k projevům žáků přistupovat citlivě. Picasso byl ve škole často napomínán, protože nechtěl dělat nic jiného než malovat. Projevoval tvořivost a nasazení, ale ne takovým způsobem, jak by to od něho učitelé očekávali. Negativní chování má mnoho příčin, ale bystří žáci, pro které není výuka dostatečně motivující, si někdy najdou alternativní vyžití v činnostech, kterými vyrušují. Charakteristické rysy nadání mohou být skryté, proto by si učitelé měli všimnout zvláštních zájmů nebo schopností žáků, protože jejich potíže v jedné oblasti by mohly zastínit nadání v jiných oblastech.

Pochopení mohou zamlžit kulturní rozdíly. Pokud učitelé předpokládají, že bystří žáci budou klást mnoho otázek, nevšimnou si tak snadno nadání např. dítěte z rodiny přistěhovalců z jihovýchodní Asie, jejichž kultura zdůrazňuje tiché vyčkávání a mlčení jako projev úcty vůči dospělému, tedy i učiteli. Různé nedostatky žáků mohou zastřít pohled na nadprůměrné schopnosti v jiných oblastech.

Také je třeba počítat s tím, že někteří žáci mohou vědomě nebo nevědomky skrývat svůj talent, buď proto, že se bojí izolace mezi spolužáky („šprt“), nebo se ze zkušenosti naučili, že za dobrou práci dostanou odměnou ještě další práci navíc. Pokud většina žáků dostane dvacet příkladů z matematiky, zatímco „dobří počtáři“ jich dostanou třicet, mnozí bystří žáci se tomuto systému vzeprou tím, že začnou podávat průměrné výkony.¹

U mnoha nadaných dětí se objevuje také určitý handicap. Velmi často se setkáváme s nadaným dítětem, které trpí poruchou chování (ADHD, ADD) nebo specifickou vývojovou poruchou učení (dyslexie, dysortografie, dysgrafie a podobně). K identifikaci nadání a poruch učení je zapotřebí cílená diagnostika obou výjimečností. Je třeba mít na paměti, že existuje celá řada kombinací míry a typů a záleží na každém individuálním případě. U některých dětí se propojuje nadání. V mnoha případech jde ruku v ruce například hudební nadání

---

¹ srovnej: Pasch M., Gardner T., Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině, 2005, strana 279 - 293

s matematicko-logickým. Úkolem rodičů i pedagogů je vytvořit dítěti vhodné podmínky k rozvoji. Společně pak stojí před volbou, kterým směrem upřednostnit rozvoj nadání (volba: gymnázium s matematickým zaměřením nebo konzervatoř).

Předpoklad, že nadaní žáci si poradí sami, je zcela nesprávný, obzvlášť pokud tím myslíme, že naplno využijí svůj potenciál. I bystří žáci, jako všichni ostatní, potřebují výuku odpovídající jejich individuálním schopnostem. Učitelé mají (by měli mít) povinnost zajistit, aby všichni žáci ve třídě měli možnost se učit a vzdělávat. Prvořadým úkolem pro ně zůstává dodržení kurikula pro daný ročník, ale zároveň mají pomáhat dětem růst a to je bez individuálního přístupu neproveditelné, vzhledem k tomu, že každý žák je osobnost nenapodobitelná a jedinečná. Nadaní žáci mívají často své specifické potíže, které často nadání zastírají nebo mu nedovolí se rozvinout. Často také odhalení nadání brání mýty, které se vážou k nadaným dětem. (příloha č. 7)

Obecně platí, že každý pedagog by měl být přístupný novým metodám a formám vzdělávání. Měl by neustále pracovat na rozvoji svých klíčových kompetencí. Je důležité, aby byl schopen ocenění, tolerance k nezvyklým řešením, nápadům, projevům, aby dokázal tvořivé nápady ocenit a povzbuzovat.

Pedagog pracující s nadanými dětmi by měl být tolerantní, empatický, vyrovnaný a nestranný, taktní, pružný, se smyslem pro humor, důvěryhodný, s vysokým stupněm profesionalismu a schopnostmi komunikace. Nadané dítě pak může být spouštěcím mechanismem pro rozvoj kreativity i u vnímavého učitele.

Dnešní požadavky na pedagogy se blíží požadavkům T. G. Masaryka, který se již v letech 1899 – 1990 ve svých přednáškách pozastavoval nad tím, že škola neučí žáky soudnosti, vynalézavosti, nerozvíjí jejich fantazii a mnohdy jenom vyučuje, ale nevychovává. Požadoval, aby škola byla demokratická, výrazně praktická, aby nebyla v rozporu s běžným životem. Za nejlepší přípravu pro život považoval, že by škola měla každého naučit myslet a rozvíjet podle individuálních schopností a možností.

4. Kazuistiky

Současná legislativa a nový přístup pedagogů i společnosti k nadaným dětem se ukazuje jako přínosný. Srovnání nabízí předložené kazuistiky dětí, které zároveň dokazují důležitost opodstatněnosti požadavku individuálního přístupu, potřebu osobního zaujetí, empatie a lásky k dětem nejen od rodičů, ale také pedagogů a výchovných pracovníků. Ukazuje se, že ještě stále existuje řada škol a učitelů, kteří nejsou ochotni připustit, že nadaní by mohli mít nějaké problémy, ani že by bylo zapotřebí způsoby práce modernizovat. Odmítají na toto téma komunikovat a vzdělávat se. Výsledkem jsou pak mnohé případy neúspěšného vzdělávacího procesu, který navíc zatěžuje jak dítě a jeho rodinu, tak pedagoga a celou třídu, ve které se „problémový“ žák vyskytuje. Kazuistiky jsem získala od maminek, které velmi dobře znám. Přátelíme se, proto neměly zábrany se o svých zkušenostech a problémech podělit. Stále se stává i to, že nadané dítě učiteli vadí a nastává „měření sil“, které jsou samozřejmě nevyrovnané. Mocensky zaměřený pedagog je pak pro rozvoj dítěte, zvláště kreativního a nadaného, nevladatelnou překážkou. Introvertní a kultivované dítě pak může žít řadu let ve stresu, aniž by si toho někdo v okolí vůbec všiml. Na druhou stranu, učitelé nejsou běžně speciálně školeni v problematice nadaných dětí, a tak není jednoduché rozpoznat, kde se jedná u dítěte o drzost, lenost a nevychovanost, nebo jde-li o kreativní, inteligentní a zapálený přístup.

4.1. Michal, narozený 28. 5. 1968

Rodinná anamnéza:

otec – VŠ (stavebnictví), sportovní typ, společenský, zdrav, 23 let

matka – SŠ (zdravotnictví), rodinný typ, společenská, zdráva, 22 let

Těhotenství bez komplikací, matka pracovala, první dítě. Při porodu nedostatečná kontrola, odkládání porodu, poté komplikovaný urgentní porod s tlakem na břicho. Chlapec byl kříšený. Další vývoj byl zcela normální. Michal nastoupil ve 3 a ½ letech do školky na celodenní pobyt. Adaptace byla dobrá,

společenský, bez problémů. Prázdniny trávil s prarodiči. Matka i otec se chlapci věnovali, rodinné vztahy dobré.

V šesti letech nastoupil chlapec do základní školy. Zpočátku bez problémů, adaptace dobrá, bez kázeňských přestupků. V pololetí se objevily první potíže s psaním. Rodiče se dítěti věnovali, matka byla v té době doma na mateřské dovolené s druhým dítětem, bydleli ve vlastním bytě. Paní učitelka však nebyla spokojená a začala Michala klasifikovat jako lajdáka. Již v první třídě jej nechávala po škole opisovat sešity. Vysvětlení či pomoc nehledala. Matka sama iniciovala vyšetření u psychologa v dětské nemocnici. Tam byla Michalovi diagnostikována dysgrafie, dysortografie a dyslexie. Pro pedagožku bylo vystaveno resumé s doporučujícím postupem, jak s Michalem a jeho diagnostikovanými problémy pracovat. Paní učitelka konstatovala, že není lékařka a resumé poslala ošetřující lékařce dítěte. Závěry ani doporučení nevzala v potaz. Michal byl dále běžně klasifikován. Znamky se pohybovaly spíše v horším průměru. Jeho vztah ke škole byl negativní, bez zájmu.

Dědeček však u Michala cíleně vzbudil zájem o zvířata a přivedl jej v 8 letech do Stanice mladých přírodovědců při ZOO Brno. Zde se Michal setkal s výborným vedoucím, který se dětem až nadstandardně věnoval a poskytoval jim mnoho podnětů, snažil se ke každému dítěti přistupovat individuálně a trpělivě hledal ten správný typ motivace ke vzbuzení zájmu. Michal se zde velmi angažoval, zapojoval se do mnohých projektů a mnohé sám připravoval. Ve stanici pracoval až do dospělosti, také jako vedoucí. Rodiče matky byli s rodinnou v intenzivním kontaktu, chlapci se věnovali, povzbuzovali ho, vedli dlouhé rozhovory, brali si ho na víkendy.

V 5. třídě byl Michal klasifikován v některých předmětech dostatečnou. Rodiče otce dávali najevo nespokojenost s jeho studijními výsledky a vyvíjeli na něj tlak – nezlepší-li se, nebudou se setkávat. V té době se u něj začaly projevovat neurotické projevy – tiky, nespavost, neklid. Matka sama iniciovala neurologické a psychiatrické vyšetření. U Michala bylo diagnostikováno nadprůměrné IQ. Vzhledem k neurotickým projevům a disproporcí mezi hodnotou IQ a studijních výsledků mu byl doporučen pobyt v léčebně v Poděbradech. Tento tříměsíční pobyt dítěti i rodičům hodně pomohl. Setkali se s individuálním přístupem. Lékaři a pedagogové jim tam poradili jak s Michalem pracovat a jak

mu pomáhat, jak jej motivovat k učení i k mimoškolním činnostem. Ovšem po návratu zpět, ze strany pedagogů zůstal přístup stejný, bez úlev či individuálního přístupu.

V 8. třídě se Michal přihlásil na střední školu. Vzhledem k jeho studijním výsledkům nedostal doporučení od výchovné poradkyně. Zúčastnil se alespoň matematické olympiády a i přes dobrou z matematiky, k údivu všech pedagogů, olympiádu vyhrál.

V 9. třídě dostal novou třídní učitelku, která nastoupila po stáži v Anglii. Do výuky vnesla nové metody, k žákům přistupovala individuálně a v Michalovi podporovala touhu studovat na střední škole.

Michal úspěšně složil přijímací zkoušky na Střední průmyslovou školu. Zde již neměl žádné problémy, studoval s vyznamenáním, dokonce doučoval spolužáky. Zvýšilo se mu sebevědomí, byl spokojený, pracoval s dětmi. Studium ho bavilo a na vysokou školu se dostal bez přijímacích zkoušek. Vysokou školu absolvoval s červeným diplomem. V současné době pracuje v oboru, má vedoucí postavení, pracuje s lidmi, pořádá školení, věnuje se personalistice, je ženatý a má dvě děti.

4.2. Benedikt, narozený 25. 11. 1999

Rodinná anamnéza: otec – VŠ (právní), sportovní typ, společenský, zdravý, 29 let

matka – VŠ (právní), společenská, zdravá, 27 let

Těhotenství bez komplikací. Porod v termínu, spontánní, první dítě. Rodina materiálně zabezpečená, rodinný dům. Otec již nemá rodiče, matka byla pouze občas v kontaktu se svou matkou. Otec pracoval v právnické firmě. Matka na mateřské dovolené do čtyř let dítěte. Vzhledem k značné vytíženosti a časté nepřítomnosti manžela maminka pracovala v Mateřském centru jako dobrovolník. Benediktovi se velmi věnovala, dítě bylo značně aktivní a vyžadovalo různorodý program. Navštěvovali divadla, muzea, kina, programy pro děti, ZOO, kurzy plavání, knihovnu, pořádali výlety, účastnili se sportovních akcí. Beňa nastoupil ve čtyřech letech do školky, dobře se adaptoval, našel si kamarády.

V šesti letech nastoupil do školy. Zpočátku bez potíží, dobrá adaptace. Stále potřeboval mnoho rozličných podnětů, chodil do kroužků – flétna, sportovní hry, plavání, angličtina. Vše zvládal, s učením potíže neměl, bravurně počítal a četl. Trochu bojoval s psaním.

Ve druhé třídě začaly problémy, nejprve při kontaktu s vrstevníky. Stěžoval si, že mu nerozumí, začaly se objevovat první spory, které vyústily až do nedobrovolné sociální izolace. Děti Beňu nechtěly brát mezi sebe, vyvolávaly drobné šarvátky a konflikty.

Objevily se somatické potíže, bolesti hlavy, břicha, bolesti v krku, zad. Matka chlapce nechala celkově vyšetřit. Objektivně nebylo diagnostikováno žádné fyzické onemocnění. Během prázdnin se situace zlepšila, potíže vymizely. Chlapec byl aktivní, prožil velmi pestré prázdniny, plné zážitků a změn.

Na začátku třetí třídy se opět potíže objevily. Chlapec často vynechává školu, psychosomatické potíže narůstají. Beňa má problémy v komunikaci s dětmi i v zájmových kroužcích, často je mění, je unavený, bez zájmu, horší se mu školní prospěch. Matka navštěvovala školu a snažila se najít řešení situace. Pani učitelka ji konejšila, že to se stává, že Beňovy potíže nepřesahují normální běžné potíže, že se vše samo upraví.

Když se situace nelepšila ani po pololetí, rozhodla se matka navštívit pedagogicko-psychologickou poradnu. Chlapec byl během čtyř sezení vyšetřen. U Benedikta bylo zjištěno IQ 142, zároveň mu byla diagnostikována dyslexie. V poradně mu vystavili doporučení pro učitelku, jak s ním má pracovat a jak k němu přistupovat. Vzhledem k tomu, že vyšetření, diagnostiku a závěrečnou zprávu požadovala matka, vše uhradila (Kč 3.000,-).

Matka zprávu předala učitelce. Chlapec navštěvuje školu, která s žádnou poradnou nespolupracuje a zkušenost s takovými dětmi nemá. Pani učitelka si zprávu nechtěla ani převzít s tím, že to spíš patří dětské lékařce. Na doporučení nebrala zřetel. Beňovy problémy se stupňovaly. V průběhu jednoho měsíce byl ve škole pouze 3 dny, jinak si stěžoval na různé potíže a bolesti.

Matka vyhledala pomoc psychologa. Tam načerpala sílu chlapci pomoci a opět navštívila třídní učitelku a rozebrala s ní situaci. Učitelka slíbila, že se doporučení vynasnaží akceptovat a k Beňovi bude přistupovat individuálně. To se potvrdilo

hned při prvním diktátu. Beňa dostal více času na psaní i na kontrolu. Hned to zaregistroval a pozitivně zhodnotil slovy: *“Když to tak bude dál, už mě nic bolet nebude a do školy půjdu rád.”*

4.3. Adam, narozený 6. 9. 2000

Rodinná anamnéza: otec – VŠ (strojní), sportovní typ, společenský, zdravý, 44 let
matka – SŠ (ekonomická), společenská, zdráva, 24 let

Těhotenství bez komplikací. Porod v termínu, první dítě. Rodina ekonomicky zabezpečená, otec podnikatel, matka se plně dítěti věnovala. Chlapec začal chodit ve 14 měsících, nelezl, nepoužíval žádná slova, rodina se již obávala, jestli slyší. Mluvil až ve 2,5 letech, ihned ve větách a s velmi bohatou slovní zásobou. Byl velmi klidný, hodný. Měl rád stavebnice, skládačky, doplňovačky. Omalovánky vymalovat nedokázal, nehrál si na písku – *“aby se neušpinil”*. Již od malička si velmi pečlivě vybíral barvy oblečení – *“aby k sobě ladilo”*. Měl rád a upřednostňoval společnost starších dětí nebo dospělých. Zneklidněně reagoval na hluk, na velké skupiny lidí, nelíbilo se mu v ZOO, ale moc rád navštěvoval divadlo, především operu, muzikál, balet. Vydržel pozorně sledovat i dvou hodinové představení. Ve čtyřech letech začal dopoledne navštěvovat mateřskou školku, aby byl v kontaktu s vrstevníky. Obědval doma, protože nejedl omáčky a jídlo na talíři vyžadoval uspořádané a nesmělo se vzájemně „dotýkat“. Ve školce si kamarády nenašel, byl jiný, měl přezdívku *“prezident”*. Nevyvolával konflikty, vše řešil slovně, hodně mluvil, ale neprosazoval se za každou cenu. Vystačil si při hrách spíše sám. Do školky chodil bez negativních projevů, nestěžoval si, do programů se zapojoval bez problému. Když byl ve školce jako předškolák, zatím z nezjištěného důvodu, napadl ho jeden chlapec a velmi moc ho ztloukl. Učitelky incident neřešily, údajně upadl. Zranění pádu však neodpovídala. Adam přestal školku navštěvovat a zůstal s doma matkou, která byla těhotná. Nového sourozence přijal chlapec dobře, rodiče si rozložili péči o děti, aby se mohli věnovat oběma. Chlapec potřeboval neustálý přísun nových informací, proto začal navštěvovat Základní uměleckou školu. Bavilo jej počítat, naučil se číst a brzy začal hrát na klavír.

V první třídě se matka domluvila s třídní učitelkou a zakoupila chlapci pomocné sešity s úkoly, aby chlapec mohl postupovat rychlejším tempem než ostatní spolužáci. Aby se nenudil a nevyrušoval, dostával zvláštní úkoly. Škola měla již zkušenost s nadanými dětmi. Adam vše zvládal bez potíží a velmi rychle.

Na doporučení třídní učitelky byl vyšetřen v pedagogicko-psychologické poradně. Bylo mu diagnostikováno matematické nadání. Poradna ve spolupráci se školou vypracovala IVP, se kterým seznámila Adama i rodiče. Chlapec začal navštěvovat hodiny matematiky ve vyšším ročníku než ostatní předměty. Tento způsob vyhovuje rodičům – nemuseli měnit školu a dojíždět do speciální školy a vyhovuje i Adamovi, který si již našel kamarády. Navíc s ním do stejné třídy chodí chlapec, který má také IVP a chodí spolu i na hodiny matematiky, o třídu výš.

4.4. Mateřské centrum Kuřátka

Jako dobrovolník organizuji přednášky, poradny a besedy pro maminky na mateřské dovolené. Nejčastějším tématem je správná výchova a vzdělávání dětí. Nabídka rozmanité literatury a doporučení je velká a tím také značně nepřehledná. Nové poznatky, přístupy k výchově i ke vzdělání k nám přicházejí ze všech stran. Neexistují jednotné definice ani názory. Prenatální učení, znaková řeč pro batolata, Daltonska škola, víceletá gymnázia, školy s různými zaměřenými, vliv volnočasových aktivit, péče o nadané děti, děti s poruchami atd. Orientovat se v tom, co je osvědčené, prověřené a co je pouze komerčně zaměřené, je často složité i pro odborníky. Navíc všechny děti jsou jedinečné, projevují se zcela odlišně a také jejich potřeby se vzájemně liší.

Mnohé maminky se také kvůli stěhování za prací a mateřské dovolené dostávají do sociální izolace a nemá jim kdo poradit, neví, kde hledat pomoc. Už samotné sdílení a výměna zkušeností jim pomáhá se orientovat a rozhodovat. Jak reagovat na dětský vzdor, do jaké míry děti učit a poskytovat jim nové informace, jak vybrat správnou školku či školu, jaké a kolik jim volit volnočasových aktivit, jak a do jaké míry je směřovat. Rodiče svými postoji a rozhodnutími podstatně určují směr, kterým se dítě vydá. Jsou zároveň povinni

dítě vhodně motivovat, podporovat, ale také chránit. Někteří pedagogové či vedoucí zájmových kroužků si na svěřených dětech plní své neuskutečněné představy a nepřiměřeně je zatěžují. Zvláště nadané děti jsou ambiciózními vychovateli ohroženy.

Příkladem může být Pavel. Velmi brzy se u něj projevilo hudební nadání, začal hrát na klavír a účastnil se mnoha soutěží. Získával ocenění u nás i v zahraničí. Ve škole prospíval velmi dobře, byl bezproblémový. Jeho učitelka klavíru objevila talent a snažila se jej plně rozvinout. Chlapci se nadstandardně věnovala, dávala mu zvláštní hodiny, ale současně požadovala 100 % nasazení. Zadávala mu stále složitější skladby, motivovala jej srovnáváním, co zvládala v jeho věku ona, nepřipouštěla u něj jiné zájmy než klavír – speciálně vážnou hudbu a skladby, které mu sama vybrala. Pavel však měl i jiné zájmy, ve škole prospíval se samými jedničkami, chodil do sboru, který také doprovázel, programoval na PC, studoval historii a dílo divadla Semafor. Ve dvanácti letech se u chlapce začaly objevovat projevy infantilnosti a zvýšená závislost na matce. Rodiče zasáhli, přes velkou nelibost učitelky omezili hodiny klavíru a účast na soutěžích. Do půl roku projevy infantilnosti vymizely.

Dalším příkladem je Veronika. Velmi šikovná, veselá, společenská dívka. Ráda tancovala, proto ji rodiče v sedmi letech přihlásili do zájmového kroužku tancování. Vedoucí si brzy všimla její pílě, zaujetí i nadání a začala jí zadávat sóla a stavěla ji do čela s tím, že má velkou zodpovědnost. Holčička nedala znát, že ji něco trápí, ale v osmi letech jí začaly padat vlasy a měla na hlavě velké kruhové lysiny. Po kompletním vyšetření bylo zjištěno, že se jedná o psychosomatické onemocnění. Děvčátko se nesrovnalo s mírou odpovědnosti, která na ni byla kladena.

Závěr

"Not every child has an equal talent or an equal ability or equal motivation, but all children have the equal right to develop their talent, ability, and motivation."

J.F Kenedy

Problematika vzdělávání nadaných dětí se podle pravdy, že vše souvisí se vším, prolíná do mnoha společenských sfér. Je proto třeba řešit komplexně legislativu, vzdělávání pedagogů i psychologů, rodinné konstelace, přiměřenou životní úroveň, morální postoje i informovat širokou veřejnost.

Péče o nadané děti je u nás zatím stále nedostačující. Díky nové legislativě se problematika vzdělávání nadaných dětí pomalu dostává do popředí, ale vzhledem k její složitosti nás čeká dlouhá cesta. Různé klasifikace nadání a rozmanité přístupy a názory na péči o nadané nabízejí možnosti, jak s těmito dětmi pracovat. Nelze však jednoznačně stanovit, který přístup je nejpřínosnější jak pro dítě, tak pro celou společnost. Je-li nadané dítě integrováno a může-li mu škola poskytnout vzdělávací program odpovídající jeho specifickým potřebám, bude mít i širší spektrum sociálního, intelektového a zájmového složení spolužáků. Ukazuje se, že to však nestačí. Integrace není pouhá fyzická přítomnost „odlišného“ dítěte mezi ostatními ve třídě. Pokud je dítě osamělé a mezi spolužáky nemá spřízněnou duši, není to integrace. Podle Jana Sokola je uvolnění osnov krok správným směrem, dává učitelům a ředitelům větší prostor, aby ukázali, co dovedou. Záleží ovšem na tom, zda toho budou umět využít. Podle Sokola však platí, že dítě, které se ve škole nudí, zřejmě potřebuje náročnější školu.¹ Také mnohé negativní zkušenosti rodičů i dětí s integrací do běžných tříd ukazují na opodstatněnost vytváření speciálních tříd, škol.

Nově tedy vzniká celá řada specializovaných tříd nejrůznějšího druhu. Děje se to však zcela živelně a nekontrolovaně. Vzhledem k tomu, že míru nadání či schopnost adaptace nelze změřit, je těžké stanovit, kolik dětí potřebuje speciální přístup ve speciálním prostředí. Nadání se projevují velmi specifickými kognitivními a afektivními charakteristikami, a proto ve výchovně-vzdělávacím procesu vyžadují obzvlášť značně diferencovaný přístup. Ne každá škola či každý

---

¹ Faltýn J., in Rodina a škola, Učitel působí víc svým příkladem než tím, co učí, 02/2008, strana 6 - 9

pedagog je schopen a má možnosti jej poskytnout. Preferujeme integraci nadaných, ale vzdělávání pedagogických pracovníků a jejich příprava na práci s těmito dětmi je minimální. Ředitelé škol mají na další vzdělávání učitelů „balíček peněz“, záleží na nich, jaký kurz či školení a pro kterého pedagoga vyberou, na který vyčerpají přidělené finanční prostředky. Upřednostňují však palčivější témata jako je šikana, násilí apod. Kurzy pořádá například: Středisko služeb školám a Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Brno, velmi pestrou škálu kurzů nabízí Centrum nadání o. s. v Praze. (příloha č. 8)

Vzdělávání i výchova dnešních dětí, nadaných pak zvláště, klade na pedagogy zvýšené nároky. Zde vidím jako žádoucí, aby na školách pracoval profesionál – sociální pedagog, který by pomáhal s výukou nadaných dětí (s přípravou projektů, rozšířením výuky) a zároveň pracoval s dětmi problémovými. Napomáhal by vytvářet komplexní obraz o dětech, jejich schopnostech, možnostech i o prostředí, které je ovlivňuje. Připravoval by preventivní programy, reagující na aktuální dění v dané škole. Práce sociálního pedagoga ve škole by se měla vyznačovat pochopením problémů žáků, vstřícným a individuálním přístupem, uměním naslouchat, empatií a zároveň profesionálním postojem – orientovat se v širokém spektru problémů společnosti a umět hledat možnosti řešení, rady a pomoci. To také proto, že současný styl výchovy - záměrné i bezděčné - je různorodý. Na jedné straně jsou děti vedeny směrem k pasivitě. Čím je náš potomek hodnější, tím více pozitivních zpětných vazeb dostává. Nejen doma, ale i ve většině vzdělávacích ústavů. Na druhé straně je však dnes socializace hodně orientovaná na výkon a na soupeření. Být lepší, úspěšnější, zdatnější, lepší než ti druzí. Dokonce i potencionální identifikační vzory jsou prezentovány jako bytosti, kterým se podařilo ostatní předstihnout a porazit. Zpěváci mají své Superstar, filmaři Oskary, sportovci své idoly a mety. Ke schopnostem kooperace, které jsou pro společnost tak důležité, děti moc nevedeme. Snaha vyniknout, ukázat, co všechno dokážu já a moji svěřenci, se dostává do popředí zájmů mnohých výchovných pracovníků, vedoucích zájmových kroužků, některých pedagogů i rodičů. Kladou na děti vysoké nároky a přetěžují je.

Cílem vzdělávání není obecné, všeobecné poznání a rozvoj, ale úspěch v jedné oblasti. To dokazují i předložené kazuistiky, nadané děti jsou ambicemi dospělých zvláště ohrožené. Cílem by mělo být dát všem co možná nejlepší péči, aby dosáhli

co možná nejvyššího vzdělání. Současně však nesmíme zapomínat, že děti – ač jsou to velmi individuální osobnosti – jsou stále dětmi, se vším, co k tomu patří. Podporovat je v růstu a rozvoji, volit vhodné prostředí, sociální kontakty a způsoby výchovy s přihlédnutím k individualitě každého jedince je nezbytné.

Jako největší a nejdůležitější problém nadaných dětí a následné péče se jeví nedostatečná informovanost a podpora nadaných. Patří sem vzdělávání učitelů a psychologů v práci s nadanými, ale i vzájemná komunikace rodičů a škol. Podpora se postupně rozvíjí v mnohých sférách. Od různých oceňování jako je například Zlatý oříšek, předmětové olympiády apod. až po různé programy. Jihomoravské centrum pro mezinárodní mobilitu koordinuje Systém podpory nadaných studentů v JMK.¹ Také Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně se podílí na projektu nazvaném „Nadání studentů“, který umožňuje vybraným studentům univerzity, účastnit se na projektech přímo ve firmách. Národní institut MŠMT dětských talentů – Talent centrum pořádá soutěže, exkurze, podporuje, vyhledává talenty a pracuje na výzkumu.

Z práce vyplývá, že je potřebné a vhodné vytvářet informační sítě, spojující odborníky (učitele, psychology, sociální pedagogy a další), rodiče i studenty samotné, v rámci celé ČR i se zahraničními partnery. (příloha č.9)

Měli bychom se také především naučit, stejně jako T.G.Masaryk, vidět naději pro budoucnost škol v učitelích a jejich práci. Věnovat se vzdělávání budoucích pedagogů všech zaměření, protože ti především mají v ruce naši budoucnost.

Na předložených kazuistikách se podařilo popsat, že není pochyb o tom, že optimální podmínky ze strany společnosti, včetně výchovného a vzdělávacího působení ze strany školy i rodičů, umožní projevit se mnohým nadaným, kteří na to mají interní předpoklady.

---

¹ www.jcmm.cz/cs/system-podpory-nadanch-student-v-jmk/clov-skupina.html

Resumé

Práce popisuje a analyzuje oblast diagnostiky, modely vzdělávání a působení prostředí na děti se specifickými vzdělávacími potřebami, děti nadané.

Na začátku práce jsou klasifikovány obecné termíny související s problematikou. První kapitola se zabývá determinanty výchovy a vzdělávání nadaných dětí, pokouší se o souhrn různých pojetí pojmů inteligence, nadání a talentu. Navazující kapitola se soustředí na možnosti a efektivitu diagnostiky nadání. Dále se zaměřuje na prostředí, na jeho působení a vliv na rozvoj osobnosti. Poukazuje na důležitost podpory ze strany rodiny i společnosti.

Další kapitola předkládá rozdílné přístupy a modely vzdělávání nadaných žáků a studentů u nás i ve světě. Dotýká se rozdílných přístupů a názorů na integraci či tzv. segregaci nadaných dětí. Seznamuje s platnou legislativou v ČR a konkrétními školami, které vzdělávají nadané děti a předkládají své zkušenosti. Závěr kapitoly je věnován požadavkům na pedagogy i na školy, které se vzdělávání nadaných věnují.

V závěrečné části jsou uvedeny kazuistiky, které ukazují na složitost problematiky vzdělávání nadaných dětí. Dokládají, jak je důležitý individuální přístup k dětem ze strany rodičů i pedagogů, jak moc děti a jejich celkový rozvoj ovlivňuje prostředí a lidé, kteří je obklopují, vychovávají a vzdělávají.

Anotace

Bakalářská práce *Sociální aspekty výchovy a vzdělávání žáků a studentů se speciálními požadavky* pojednává o problematice nadaných žáků a studentů. Zabývá se rozbořením pojmů a klasifikací inteligence, nadání a talentu.

Popisuje možnosti identifikace nadání a předkládá různá pojetí nadání v závislosti na vlivu prostředí. Předkládá modely vzdělávání a zkušenosti s péčí o nadané děti u nás i v zahraničí.

Klíčová slova

- inteligence, nadání, talent, tvořivost, vzdělávání, výchova, individuální přístup, integrace, segregace, prostředí, rodina

Annotation

The Bachelor work *Social aspects of upbringing and education of pupils and students with special requirements* deals with gifted pupils and students problems. It goes into analysis of perception and rating of ability, aptitude and talent.

It describes the options how to identify talent and it submits different theories of geniuses in the dependence on the influence of milieu. It recounts the prototypes of cultivation and sets up experiences with gifted children care in our country and outland.

Key words

- ability, aptitude, geniuses, gift, talent, creativity, education, upbringing, individualization, individual admission, tailor-made-approach, integration, segregation, milieu, background, family

Seznam použité literatury a pramenů:

- Cangelosi J. S., *Strategie řízení třídy*, 1994, Praha: Portál, 4. vydání, ISBN 80-7367-118-2
- Dempf P., *Je mi tak lehké u srdce*, 2005, Brno: MOBA, 1. vydání, ISBN 80-243-2006-1
- Fořtíková J., Renzulli J., Reisová S., Montgomeryová D., Jurášková J., *Úspěšná výuka mimořádně nadaných dětí*, 2008, Praha: Triton, 1. vydání, ISBN 978-80-7387-173-4
- Fořtík V., Fořtíková J., *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*, 2007, Praha: Portál, s.r.o., 1. vydání, ISBN 978-80-7367-297-3
- Gray J., *Muži jsou z Marsu, ženy z Venuše a děti jsou z nebe*, 2000, Praha: Práh, 1. vydání, ISBN 80-7252-031-8
- Jurášková J., *Základy pedagogiky nadaných*, 2006, Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 1. vydání, ISBN 80-86856-19-4
- Kejřová M., Vaňková Z., *Právo a sociální politika*, 2007, Institut mezioborových studií Brno
- Kohoutek R., *Základy sociální psychologie*, 1998, Brno: Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., ISBN 80-7204-064-2
- Kohoutek R., *Základy psychologie osobnosti*, 2000, Brno: Akademické nakladatelství CERM, ISBN 80-7204-156-8
- Koukolík F., *Mozek a jeho duše*, 2008, Praha: Galén, 3. přepracované vydání, ISBN-978-80-7262-314-3
- Kraus B., Poláčková V., *Člověk - prostředí- výchova, K otázkám sociální pedagogiky*, 2001, Brno: Paido, ISBN 80-7315-004-2
- Kraus B., *Základy sociální pedagogiky*, 2008, Praha: Portál, s.r.o., 1. vydání, ISBN 978-80-7367-383-3
- Krejčová V., Kargerová J., *Vzdělávací program Začít spolu, metodický průvodce pro 1. stupeň ZŠ*, 2003, Praha: Portál, s.r.o., 1. vydání, ISBN 80-7178-695-0
- Křivohlavý J., *Psychologie zdraví*, 2003, Praha: Portál, 2. Vydání, ISBN 80-7178-774-4
- Kyriacou Ch., *Klíčové dovednosti učitele*, 2004, Praha: Portál, s.r.o., 2. vydání, ISBN 80-7178-965-8
- Machů E., *Rozpoznávání a vzdělávání rozumově nadaných dětí v běžné třídě ZŠ*, 2006, Brno: MU, 1. vydání, ISBN 80-210-3979-5
- Maňák J., Švec V., *Výukové metody*, 2003, Brno: Paido, ISBN 80-7315-039-5
- Matějček Z., *Co, kdy a jak ve výchově dětí*, 2000, Praha: Portál, s.r.o., ISBN 80-7178-494-X
- Mihulová M., Svoboda M., *Vědomí pokory*, 2008, Liberec: Sandal, 2. vydání, ISBN 978-80-85965-56-8
- Mönks J. F., Ypenburg I. H., *Nadané dítě*, 2002, Praha: Grada Publishing a.s., 1. vydání, ISBN 80-247-0445-5
- Nakonečný M., *Psychologie téměř pro každého*, 2004, Praha: Academia, 1. Vydání, ISBN 80-200-1198-6
- Nakonečný M., *Úvod do psychologie*, 2003, Praha: Academia, 1. vydání, dotisk 2005, ISBN 80-200-0993-0

- Nečasová M., *Využití daltonského plánu při vzdělávání mimořádně nadaných žáků*, 2008, Brno, ZŠ a MŠ Husova 17, závěrečná práce
- Někrasov A., *(Přehnaná) Mateřská láska*, 2008, Bratislava: Eugenika, 1. vydání, ISBN 978-80-8100-074-4
- Nováčková J., *Mýty ve vzdělávání*, 2008, Kroměříž: PhDr. Pavel Kopřiva, 4. vydání, ISBN 978-80-901873-9-9
- Novák T., *Testy osobnosti*, 2004, Praha: Grada Publishing, a.s., 1. vydání, dotisk 2005, ISBN 80-247-0145-6
- Pasch M., Gardner T., *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*, 2005, Praha: Portál, s.r.o., 2. vydání, ISBN 80-7367-054-2
- Pollak K., *Žádná setkání nejsou náhodná*, 2008, Bratislava: Eugenika, 1. vydání, ISBN 978-80-8100-070-6
- Průcha J., *Moderní pedagogika*, 2005, Praha: Portál, s.r.o., 3. vydání, ISBN 80-7367-047-X
- Průcha J., *Přehled pedagogiky*, 2000, Praha: Portál, 1. vydání, ISBN 80-7178-399-4
- Řezáč J., *Sociální psychologie*, 1998, Brno: Paido, ISBN 80-85931-48-6
- Sobotková I., *Psychologie rodiny*, 2007, Praha: Portál, s.r.o., ISBN 978-80-7367-250-8
- Svoboda M., Krejčířová D., Vágnerová M., *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*, 2001, Praha: Portál, s.r.o., 1. vydání, ISBN 80-7178-545-8
- Štěpaník J., *Umění jednat s lidmi*, 2003, Praha: Grada Publishing, a.s., ISBN 80-247-0530-3
- Zelinková O., *Pedagogická diagnostika a IVP*, 2007, Praha: Portál, s.r.o., 2. vydání, ISBN 978-80-7367-326-0

Tištěné zákony:

- Zákon č.94/1963 Sb, Zákon o rodině, Úplné znění číslo 623
- Zákon č.561/204 Sb., Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), Úplné znění číslo 618
- Vyhláška č. 73/2005 Sb., O vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, Úplné znění číslo 618

Časopisy:

Děti a my, dvouměsíčník pro rodiče, učitele a pracovníky pomáhajících profesí

- číslo 6, prosinec 2008, ročník 38., Portál, s.r.o., ISSN 0323-1879

Informatorium, časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD

- číslo 10, prosinec 2008, ročník XV, Portál, s.r.o., ISSN 1210-7506
- číslo 1, leden 2009, ročník XVI, Portál, s.r.o., ISSN 1210-7506

Psychologie dnes

- číslo 12, prosinec 2008, ročník 14., Portál, s.r.o., ISSN 1212-9607

Rodina a škola, časopis pro školní a mimoškolní výchovu dětí a mládeže

- číslo 10, prosinec 2006, ročník LIII, Portál, s.r.o., ISSN 0035-7766
- číslo 8, říjen 2007, ročník LIV, Portál, s.r.o., ISSN 0035-7766
- číslo 10, prosinec 2007, ročník LIV, Portál, s.r.o., ISSN 0035-7766
- číslo 2, únor 2008, ročník LV, Portál, s.r.o., ISSN 0035-7766
- číslo 3, březen 2008, ročník LV, Portál, s.r.o., ISSN 0035-7766
- číslo 1, leden 2009, ročník LVI, Portál, s.r.o., ISSN 0035-7766

Učitelé listy, nezávislý měsíčník pro příznivce změn

- číslo 10, červen 2008, ročník 15, Agentura Strom, ISSN 1210-6313

Internetové odkazy:

www.budanka.cz

www.centrumnadani.cz

www.debruar.cz

www.gifted.uconn.edu

www.howardgardner.com

www.jcmm.cz

www.manesova.cz

www.nadanedeti.cz

www.novinky.cz

www.opengate.cz

www.renzullilearning.com

www.rvp.cz/clanek/

www.talent-nadani.cz

www.talnet.cz

www.trilenid.com

www.uconn.edu

<http://www3.telus.net/giftedcanada/>

<http://www3.telus.net/giftedcanada/page4.html>

<http://infed.org/thinkers/gardner/htm>

Seznam používaných zkratk:

ADHD	-	porucha pozornosti s hyperaktivitou
ADD	-	porucha pozornosti
ECHA	-	European Council for High Ability
IQ	-	intelligenční kvocient
IVP	-	individuální vzdělávací plán
JMK	-	jihomoravský kraj
MENSA	-	Mezinárodní nevýdělečné apolitické sdružení nadprůměrně inteligentních lidí bez rozdílu rasy a vyznání
MŠMT	-	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OECD	-	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj, provádí srovnávací studii PISA a zveřejňuje její výsledky.
PISA	-	Program pro mezinárodní srovnávání studentů, publikující výsledky každé 3 roky (poslední z roku 2006 – zapojilo se 58 zemí - ukázal, že naši školáci mají potíže s chápáním matematiky a psaného textu a dělá jim problémy se naučit vzorečky, v přírodovědě skončili na 15. místě a v matematice na 16. místě).
PPP	-	pedagogicko-psychologická poradna
SPUCH	-	specifická porucha učení a chování
SŠ	-	střední škola
TEKO	-	Testová baterie na měření kognitivních operací
TIMSS	-	Mezinárodní projekt v měření výsledků vzdělávání, který se uskutečňuje od devadesátých let, v roce 2008 se ho účastnilo 425 tisíc žáků z 36 zemí. ČR, Norsko a Ukrajina byli jediné evropské země, jejichž žáci 4. ročníků byli ve všech třech sledovaných oblastech učiva (čísla, geometrie, práce s daty) podprůměrní. Hlavním cílem výzkumu TIMSS je poskytovat tvůrcům vzdělávací politiky, učitelům a dalším odborníkům ve školství informace, které jim mohou pomoci ve snaze zvýšit úroveň vědomostí a dovedností žáků v matematice a v přírodních předmětech.
USA	-	Spojené státy americké
VŠ	-	vysoká škola
WISC	-	Wechslerova intelligenční škála pro děti
ZŠ	-	základní škola

Seznam příloh:

Příloha 1: typy talentů

Příloha 2: identifikace nadání

Příloha 3: projektové aktivity pro děti – Příroda a děti

Příloha 4: volnočasové aktivity pro děti – Lidový Skřivánek

Příloha 5: dobrovolné úkoly, víceleté gymnázium Tř. kpt. Jaroše

Příloha 6: IVP – ZŠ Husova

Příloha 7: Mýty ve vzdělávání nadaných

Příloha 8: Přehled kurzů, Centrum nadání o. s.

Příloha 9: Konference Canada 2009 - pozvánka

Příloha č. 1

STYPY TALENTŮ JE MOŽNÉ SE SEZNÁMIT V NÁSLEDUJÍCÍ TABULCE:

TYP	Charakteristika	Sociální vazby ve škole (jak je vnímán učiteli, spolužáky)	Možná (nutná) školní podpora
Úspěšný	• perfekcionista • neriskující • poslušný • výborné výsledky	• učiteli oblíben • spolužáky obdivován	• akcelerace • příležitost setkávat se s „intelektuálními vrstevníky“ • rozvoj nezávislých dovedností k učení • mentoring
Tvořivý	• nízká sebekontrola • experimentátor • klade otázky • opravuje učitele • soutěživý	• irituje • rebel • uznáván pro kreatiyitu • není chápán jako nadaný	• tolerance • vhodný učitel (schopen vést a spolupracovat) • rozvoj sociálních dovedností • přímá a jasná komunikace • rozvoj sebekontroly • mentoring
Underground (skrytý, maskovaný)	• popírá svůj talent • podceňování sebe sama • nízké sebevědomí • snaha patřit ke skupině, nevyčleňovat se • vyhledávání přátel (častá změna)	• viděn jako vůdce nebo nerozpoznán • považován za tichého, plachého • neochotný riskovat * považován za komplikovaného	• rozpoznat nadání • poskytnout vzor • povzbuzení
Odpadlík	• neplní úkoly • nízké zapojení se • nezájem • „věčná“ nespokojenost • hodnocení průměrné až podprůměrné • vyrušuje	• učitele popuzuje • odsuzován spolužáky • vnímán jako samotář, odpadlík	• netradiční studijní dovednosti • alternativní učební metody mimo učebnu (zážitkové) • mentoring
Dvakrát výjimečný (Nadaný s SPÚ)	• neschopen konzistentní práce • hodnocení průměrné až podprůměrné • může vyrušovat	• vnímán jako „podivín“, „prostoduchý“ • není mu pomoci • považován za průměrného až podprůměrného • viděna pouze jeho neschopnost (porucha)	• rozpoznán jako nadaný • více času se spolužáky • potřeba individuální pomoci • pomoc speciálního pedagoga
Autonomní	• pracuje nezávisle, samostatně • pracuje na vlastních cílech • přiměřené sociální dovednosti	• akceptován spolužáky • akceptován učiteli • uznáván pro své schopnosti • pozitivní vliv • vnímán jako zodpovědný	• akcelerace učiva • možnost dlouhodobého integrovaného studijního plánu • mentoring • samostatné výzvy (přiměřené úkoly)

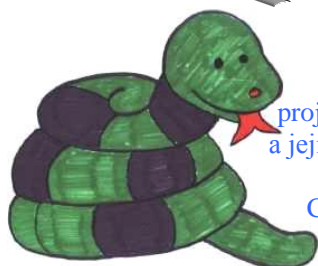
Zdroj (upraveno): Betts, G. T., Neihart, M.: Profiles of gifted and talented. In: Gifted Child Quarterly, 32 (2), 1988, s. 248–253.

Bystré dítě	Nadané dítě
Zná odpovědi.	Klade otázky.
Zajímá se.	Je zvědavé.
Má dobré nápady.	Má neobvyklé nápady.
Odpovídá na otázky.	Zajímá se o detaily, rozpracovává, dokončuje.
Je vůdcem skupiny.	Je samostatné, často pracuje samo.
Se zájmem naslouchá.	Projevuje silné emoce, přitom naslouchá.
Lehce se učí.	Všechno již ví.
Je oblíbené u vrstevníků.	Více mu vyhovuje společnost starších dětí a dospělých.
Chápe významy.	Samostatně vyvozuje závěry.
Vymýšlí úlohy a úspěšně je řeší.	Iniciuje projekty.
Přijímá úkoly a poslušně je vykonává.	Úkoly přijímá kriticky, dělá jen to, co ho baví.
Přesně kopíruje algoritmy úloh.	Vytváří nová řešení.
Dobře se cítí ve škole, školce.	Dobře se cítí při učení.
Přijímá informace, vstřebává je.	Využívá informace, hledá nové možnosti aplikace.
Dobře si pamatuje.	Kvalitně usuzuje.
Je vytrvalé při sledování.	Velmi pozorně sleduje.
Je spokojené se svým učením a výsledky.	Je velmi sebekritické.

Rozdíly mezi bystrými a nadanými dětmi
(podle: Machů Eva, Rozpoznávání a vzdělávání rozumově nadaných dětí
v běžné třídě základní školy, 2006)

Příroda a děti

3.ročník

projektové soutěžní přehlídky pro děti 4 – 12 let
a jejich pedagogy MŠ a ZŠ města Brna připravili:
MC Kuřátka, Statutární město Brno,
Centrum pro cyanobakterie a jejich toxiny.

V rámci výuky, družiny, či zájmových kroužků vypracujte zadané úkoly a projekt.

Účastníci jsou rozděleni do tří kategorií. Jednotlivé úkoly budou bodově ohodnoceny a oceněny. Vypracování všech zadaných úkolů není podmínkou účasti v soutěži. Můžete se zúčastnit i jako jednotlivci či vypracovat pouze jedno zadané téma.

Pro všechny účastníky máme za jejich snažení a zvědavost připraveny odměny. Práce vyhodnotí odborná porota. Nejlepší soutěžící se sejdou na slavnostním představení, kde jednotlivci i kolektivy obdrží diplomy a věcné ceny. Projektová soutěž je zaměřena na poznávání a ochranu životního prostředí. Má za úkol motivovat děti k zájmu a bádání, získávání nových poznatků a k aktivnímu vyhledávání informací.

*****

SOUTĚŽNÍ KATEGORIE

1. kategorie: MŠ

2. kategorie: ZŠ 1.–3. třída

3. kategorie: ZŠ 4.–5. třída

*****

Prázdninové cestování - společný úkol pro všechny kategorie

Nasbírejte prázdninové pohlednice a fotografie z míst, která jste navštívili. Ke každé napište odkud je a co je tam zajímavého, co o tom místě víte, jaká zvířata tam žijí, jaké rostliny tam rostou – stručně charakterizujte. Můžete namalovat obrázek. Jedna pohlednice a Vaše doplnění mohou být max. na formátu A4. Minimální počet pohlednic a obrázků je 5 pro jednu skupinu.

Témata a úkoly jednotlivých kategorií:

1. kategorie

Zvířátka a jejich domov: Do prostředí namalovaného lesa nebo statku ztvárněte (obrázky, fotografiemi atd.) zvířátka, která tam žijí. Na obraz (může být velikosti balicího papíru) nezapomeňte namalovat jakou mají zvířátka potravu. Znáte-li písničky nebo básničky o vybraných zvířátkách, napište je nebo namalujte.

2. kategorie

Naše příroda: Zvolte si roční období, vypracujte referát a vyrobte plakát či přiložte jednotlivé obrázky s tématy, co se Vám na vybraném období líbí. Jaké kytky mohou kvést, jaká zvířata můžete potkat, co v daném období dělají. Jak jim můžete pomoci a co naopak nesmíte NEBO namalujte rybník, řeku či moře a přidejte obrázek (namalujte či nalepte) zvířátek, která v daném prostředí můžete najít. Ke každému zvířátku napište, co o něm víte nebo jste našli v encyklopedii, časopisech nebo učebnicích.

3. kategorie

Pozorování: Vypracujte osnovu a referát s Vašimi postřehy - co všechno můžete pozorovat v lese. Jednotlivé vybrané postřehy rozvedte a doplňte o získané naučné informace. Na závěr uveďte Vaše poznatky na téma „Les a člověk“ (ovzduší, výroba papíru atd.) NEBO vypracujte projekt podle osnovy, ke každému bodu se vyjádřete minimálně 3 větami. Zpracování můžete doplnit ilustračně.

Projektová osnova: 1. Co je to koloběh vody, jak vzniká? 2. Moře. 3. Význam deště, Kyselé deště, co způsobují? 4. Víte, kdo nese odpovědnost za čistotu vody v řekách a ve vodovodní síti? 5. Jaké znáte typy znečištění vody – shromážděte info., jaké znáte cesty nápravy.

Vaše vypracované úkoly čekáme do 10.3.2009 na adrese:
MC Kuřátka, Poštovská 1, 602 00 Brno
Informace: 724 229 321
kuratka@kuratka.com

LIDOVÝ SKŘIVÁNEK

8. ročník

pěvecká soutěž lidových písní pro děti z MŠ a ZŠ 1.tř. a 2.tř.
ve čtvrtek 30. dubna 2009 od 9:00 hod.

v sále Břetislava Bakaly, Žerotínovo náměstí, Brno (Bílý dům).
Slovem provází redaktorka Českého rozhlasu Brno dr. Marcela Vandrová

SOUTĚŽNÍ KATEGORIE

- **Malý lidový skřivánek** 3-6 let sólový zpěv, MŠ
- **Lidový skřivánek** 7-9 let sólový zpěv, ZŠ
- **Malí lidoví skřivánci** 3-6 let skupinový zpěv, MŠ
- **Lidoví skřivánci** 7-9 let skupinový zpěv, ZŠ

Vystoupení posoudí odborná porota, na všechny děti čekají věcné ceny. Soutěž bude zpestřena vystoupením člena poroty. Svou účastí máte možnost představit a zviditelnit Vaši školu. Příbuzní, kamarádi a spolužáci, kteří přijdou soutěžící podpořit, jsou vítáni.

Škola může vyslat jednu skupinu a 2 sólisty, kteří zazpívají české a moravské lidové písně.

Generální zkouška se koná ve středu 29. dubna od 8:30 pro ZŠ, od 9:30 pro MŠ.

Případné změny soutěžního programu hlase na generální zkoušce.

Zašlete své přihlášky včas, počet soutěžících bude limitován.

Nad přehlídkovou soutěží převzal záštitu senátor Rostislav Slavotínek.

Mateřské centrum Kuřátka
Brno-Poštovská 1

Brněnské kulturní centrum
Statutární město Brno
Úřad městské části Brno-střed

Program:

1. Malý lidový skřivánek
2. Malí lidoví skřivánci
3. Vystoupení člena poroty
4. Vyhlášení "Malých skřiváneků"
5. Lidový skřivánek
6. Lidoví skřivánci
7. Kuřátka se představují
8. Vyhlášení „Lidových skřiváneků“

1. Spojka je protikladem slova:

a) oklika	c) předložka	e) rozptylka
b) roznožka	d) odbočka	

2. Vyberte synonymum (slovo stejného významu) ke slovu korekce.

a) poctivost	c) rezavění	e) spolek
b) úplatek	d) oprava	

3. Oko se má k uchu jako kamera k:

a) videu	c) televizi	e) telefonu
b) reproduktoru	d) mikrofonu	

4. Čtyři podezřelí Mizera, Podšívka, Trouba a Boučač jsou vyslýcháni na místě činu. Každý z podezřelých musí odpovědět na otázku, kdo spáchal vyšetřovanou vraždu. Mizera tvrdí: „Vraždu spáchal Podšívka.“ Podšívka: „Vraždu spáchal Boučač.“ Trouba: „Já jsem vraždu nespáchal.“ Boučač: „Podšívka lže.“ Pouze jedna z odpovědí je pravdivá. Kdo spáchal vraždu?

a) Mizera	b) Podšívka	c) Trouba	d) Boučač

5. Významná část lidí si myslí, že úřední řečí Brazílie je španělština, ačkoliv je to portugalština. Jejich omyl pramení většinou z faktu, že:

- a) většina brazilských fotbalistů v Evropě hraje ve španělské lize
- b) v latinskoamerických zemích se mluví převážně španělsky
- c) dobyvatelé jižní Ameriky byli hlavně Španělé
- d) brazilské Rio de Janeiro obývají z větší části španělsky mluvící Argentinci
- e) Brazílie patřila v minulosti Španělsku

1. Které slovo logicky nepatří mezi tato slova: soukolí, rozkolník, kolotoč, okolnost, koloběh.

a) soukolí	c) kolotoč	e) koloběh
b) rozkolník	d) okolnost	

2. Vyberte synonymum (slovo stejného významu) ke slovu peřej.

a) splav	c) vír	e) meandr
b) jez	d) práh	

3. Věta v hudbě znamená:

a) sólo jediného nástroje	c) úsek hraný v D-dur	e) totéž co sonáta
b) samostatnou část skladby	d) operní libreto	

4. „Za šest týdnů, jakmile prohlášením 67 poslanců za psance a uvězněním 73 poslanců zabezpečili poslušnost vůči konventu, všechno to se pronáší na řečništi nestoudně a úředně.“ Tento úryvek je:

- a) romantickým a poetickým textem
- b) historickým textem s mnoha archaismy
- c) ze sociologických skript
- d) propagandistickým textem
- e) ze sci-fi literatury

5. Ivan a Albert vyprávějí o závodech ve skákání přes švihadlo, kterých se zúčastnili tři závodníci: Ludvík, Renata a Jan. Ivan tvrdí, že vyhrál Ludvík a Renata skončila druhá. Albert naproti tomu prohlašuje, že vyhrál Jan a jako druhý skončil Ludvík. Ani Ivan, ani Albert nejsou zcela přesní: jedno jejich tvrzení je pravdivé, jedno nepravdivé. Jaké bylo skutečné pořadí závodníků?

Individuální vzdělávací plán**pro vzdělávání mimořádně nadaných žáků**

/školský zákon 561/2005sb. a vyhláška č.73/2005sb. o vzdělávání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků a studentů mimořádně nadaných/.

IVP vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů psychologického vyšetření a vyjádření zákonného zástupce žáka.

Jméno žáka:

datum narození 9. 12. 1999

Škola: ZŠ A MŠ BRNO, HUSOVA 17

třída: III. A

Adresa

.....

1. oblast, typ a rozsah nadání žáka:

matematicko - logické

2. způsob poskytování individuální pedagogické nebo psychologické péče:

- **ČJ - IVP**
- **M – zařazen do 4. ročníku**
- **Aj - zařazen do 4. ročníku**

3. organizace výuky: třída III. A

třída IV. A
skupinové, projektové vyučování
daltonské bloky
samostatná práce

4. výuka podle učebních dokumentů: ZŠ č.j. 16847 / 96 - 2

5. způsob hodnocení a klasifikace: pololetně známkami

v průběhu roku ústní a bodové
hodnocení, pochvaly, motivační
nálepky, známky

6. doplňkové výukové pomůcky a materiály:- knihy dle zájmu, encyklopedie,

časopisy

- Čj - Nová škola – Vyjmenovaná slova, Slovní druhy, pracovní sešit Prodos (1.díl) v případě potřeby i 2. díl
- Aj – Project, Oxford
- pracovní listy do daltonského bloku

7. vzdělávací model pro žáka:

/časové a obsahové rozvržení učiva, volba pedagogických postupů a metod,

způsob zadávání a plnění úkolů/

Předmět:	Vzdělávací program, rozvržení učiva apod.	Termín do:
Čj	Pracovní sešity – vyjmenovaná slova, hry s jazykem, slovní druhy – obohacování učiva	
čtení	Čtenářský deník, spolupráce s Mahenovou knihovnou, besedy pro spolužáky, prezentace, slovní hříčky, hlavolamy, četba knih dle výběru vlastními tempem	
Sloh, vyjadřovací schopnosti	Vytváření čtenářského deníku, vlastních encyklopedií s popisem, úvahy a vyprávění, vytváření osnovy z přečtených textů	
Matematika	Výuka ve třídě IV. A	
Prvouka	Práce s encyklopedií, internetem – referáty, prezentace, rozšiřující úkoly. Kvízové karty- města, zvířata, naše Země, planety. Výukové programy.	
Aj	IVP – 3. ročník – pracovní sešit Projekt (obohacování učiva) důraz na konverzaci v hodinách ve III. A Vzhledem k lingvistickému nadání jsme výuku obohatili o Aj s žáky 4. roč.	

8. spolupráce s rodiči:

/doporučené mimoškolní aktivity, návštěva kulturních zařízení a exkurzí, způsob domácí přípravy apod./:

Konzultace na třídních schůzkách a hovorových hodinách, v případě potřeby kdykoliv dle domluvy, účast na Dnech otevřených dveří.

Rodiče vítají individuální přístup a možnost zařazení syna na hodiny Aj a M do 4. roč., spolupracují se školou, třídní učitelkou, ostatními učiteli i PPP. Zajistí potřebné pomůcky.

Třídní učitelka souhlasí s názorem rodičů i s názorem PPP, zajistí individuální přístup, zadává a kontroluje samostatnou práci, plánuje činnost, připravuje pracovní listy a výukový materiál do daltonského bloku. Dohlíží na dodržování rozvrhu, na včasný nástup do hodin anglického jazyka.

Ředitel školy: Mgr. Roman Tlustoš

Třídní učitel: Mgr. Romana Dvořáková

Učitelka Čj: Mgr. Marcela Nečasová

Učitelka M (4. ročník): Mgr. Iva Škrabalová

Učitelka Aj: Mgr. Klára Hájková

Výchovná poradkyně: Paed. Dr. Eliška Vardanová

Psycholog poradenského zařízení - konzultant: Mgr. Marta Beníčková

Zákonný zástupce žáka:

V Brně dne

.....
razítko a podpis ředitele školy

Mýty o nadaných dětech

- není třeba jim pomáhat, pomůžou si samy
- jsou zároveň schopné a úspěšné ve škole i životě
- mají výborný prospěch
- jsou u učitelů oblíbené
- učitelé je dokážou identifikovat a rádi s nimi pracují
- jsou poslušné a spořádané, „umějí se chovat“
- rády se učí, rády chodí do školy
- rády soutěží
- jsou sociálně nepřizpůsobivé
- potřebují dávat najevo, že jsou „lepší“
- pocházejí pouze ze střední a vyšší vrstvy, jsou to běloši

Mýty o výchově

- nadané děti by neměly mít žádné výjimky, měly by se učit totéž, případně týmh způsobem a tempem jako ostatní
- jejich vývojový náskok se „naštěstí“ časem srovná
- nespěchat s výukou jazyků, neučit je v předškolním věku
- jen v běžné třídě získají cit pro sociální rozdíly a naučí se pomáhat slabším
- nadaný se v běžné třídě rozvíjí tím, že dělá pomocníka učiteli

podle Ivany Závozdové in Děti a my, 6/2008, Nadané děti: Mýty a pověry

- CENTRUM NADÁNÍ
  - O centru nadání
  - Kontakty
  - Členství
- DIAGNOSTICKÉ DNY
  - Diagnostika
  - Plánované akce
  - Přihlašování
  - Již proběhlo
- ZÁJMOMÉ AKTIVITY
  - Pobytové campy pro mládež
  - Příměstské campy pro mládež
  - Pro rodiny s dětmi
  - Pro předškoláky
  - Přihlášky
- IQ HÁDANKY
  - Hádanky pro tento týden
- FOŘTÍKŮV SEZNAM
  - Kritéria
  - Seznam škol
- AKTIVITY PRO UČITELE
  - Odborná konzultace
  - Přehled kurzů pro školy
  - Interaktivní semináře
  - Letní soustředění
  - Databáze aktivit
  - Materiály pro studenty učitelství
  - Přihlášky
- ODBORNÉ PREZENTACE
  - Pro odborníky (psychology a pedagogy)
  - Pro rodiče
- PORADNA
  - Vložte otázku
  - Vaše otázky a odpovědi
- ENGLISH VERSION

→ PŘIHLÁŠENÍ

Jméno:

Heslo:

CENTRUM NADÁNÍ O.S.
 IČO: 27019551
 Sídlo: Zavadilova 1297/3
 160 00 Praha 6
 číslo účtu: 145669389/0800
 telefon: +420 224 323 970
 info@centrumnadani.cz

Přehled kurzů pro základní školy

Následující kurzy jsou nabízeny jako samostatné výukové programy určené především pro učitele 1. a 2. stupně základních škol. Všechny uvedené kurzy mají akreditaci MŠMT č.j.: 15 910/2006-25-261 ze dne 23. 5. 2006. Je možné tedy financovat uhrazení jejich nákladů z prostředků na další vzdělávání pedagogických pracovníků. Kurzy mají výjezdní povahu, jsou tedy realizovány v místě školského zařízení, které si kurz objedná. Podmínkou pro realizaci kurzu je vždy minimální počet 10 účastníků v místě jeho konání. Maximální počet účastníků není stanoven, je předmětem dohody lektora a objedávající instituce.

Přehled kurzů pro školy:

1. Organizace speciální třídy pro mimořádně nadané žáky
2. Organizace vzdělávání ve škole pro mimořádně nadané žáky
3. Mimořádně nadané dítě - jeho charakteristické projevy a možné problémy v předškolním a mladším školním věku
4. Rodina nadaných dětí
5. Aktivity pro nadané žáky po vyučování, aneb jak nadané děti tráví svůj volný čas
6. Problematika vzdělávání nadaných žáků ve školním vzdělávacím programu
7. Individualizace a diferenciací výuky nadaných žáků na 1.stupni základní školy
8. Individuální vzdělávací plán a následné formy úprav učiva pro nadané žáky na 1. stupni ZŠ
9. Individuální vzdělávací plán a následné formy úprav učiva pro nadané žáky na 2. stupni ZŠ
10. Zákony v ČR a mimořádně nadaní žáci
11. Nadané dítě na počátku školní docházky (vstup nadaného dítěte do školy a specifika jeho vzdělávání v 1. třídě ZŠ)
12. Základní rámec práv a povinností rodiče nadaného dítěte a pedagoga a jejich zakotvení v právních normách ČR

Přehled kurzů pro pedagogické pracovníky školských a poradenských zařízení

- kurzy pro učitele základních a mateřských škol, speciální pedagogy a psychology

Následující kurzy jsou nabízeny jako samostatné výukové programy určené především pro učitele 1. stupně základních škol a dalších pedagogických pracovníků, kteří pracují s nadanými dětmi. Všechny uvedené kurzy mají akreditaci MŠMT č.j.: 4014/2007-25-11 ze dne 9. 3. 2007. Je možné tedy financovat uhrazení jejich nákladů z prostředků na další vzdělávání pedagogických pracovníků. Kurzy mají výjezdní povahu, jsou tedy realizovány v místě školského nebo poradenského zařízení, které si kurz objedná. Podmínkou pro

realizaci kurzu je vždy **minimální počet 10 účastníků** (pro realizaci interaktivní dílny 15 účastníků) v místě jeho konání. Podmínkou však není realizace vzdělávací akce pouze pro jednu instituci, může jít o sloučený kurz pro více škol nebo poradenských zařízení v dané oblasti. Maximální počet účastníků je většinou stanoven na 20-30 pro dodržení interaktivní povahy všech výukových aktivit. Po absolvování kurzu obdrží všichni zúčastnění frekventanti osvědčení o absolvování kurzu. Podmínkou pro realizaci kurzu a vystavení osvědčení účastníkům je zaslání elektronické objednávky kurzu prostřednictvím webu Centra nadání.

Přehled kurzů pro pedagogické pracovníky školských a poradenských zařízení

13. Aspekty diagnostiky mimořádného nadání z pohledu pedagogicko-psychologického
14. Specifické přístupy a úpravy pedagogické práce a výuky předškolního pedagoga v práci s mimořádně nadanými předškoláky
15. Diagnostika nadaných předškoláků z pohledu speciálního pedagoga
16. Interaktivní dílna práce s nadanými žáky pro učitele 1. stupně ZŠ
17. Realizace výuky mimořádně nadaných žáků v nižších ročnících základní školy

Promoting the Dream

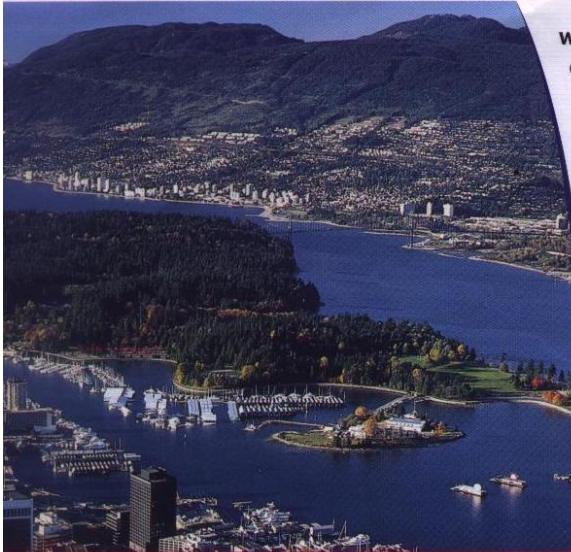
18th World Conference for Gifted and Talented Children
August 3 - 7, 2009
THE SHERATON VANCOUVER WALL CENTRE HOTEL
Vancouver, Canada

IMPORTANT DATES	
Online Abstract Submission Opens	01 October 2008
Online Registration Opens	01 October 2008
Abstract and Paper Submission Deadline	19 January 2009
Author Notification of Acceptance	30 March 2009
Youth Summit Early Registration Deadline	27 March 2009
Conference Early Registration Deadline	15 May 2009
Youth Summit Registration Deadline	26 June 2009
Conference Hotel Reservation Deadline	01 July 2009
Conference Regular Registration Deadline	15 July 2009

1st Announcement & Call for Papers

www.worldgifted2009.com

WELCOME MESSAGE FROM THE CHAIR

On behalf of the World Council for Gifted and Talented Children, Inc. and the Local Organizing Committee, we are pleased to invite you to the 18th Biennial World Conference taking place in Vancouver, British Columbia, Canada from August 3rd to 7th, 2009. Educators from around the world will attend. Please, join us in this unique educational and cultural experience.

This is an exciting time for those in the field of education for high-ability children. The 18th Biennial World Conference will be a great opportunity for teachers, researchers, parents, and students from around the world to share the most up-to-date information regarding the science and advances in programs and practice. Many specialists from a wide range of disciplines will participate in the program, and their presentations will provide participants with information on the latest developments. A special Youth Summit will be held during the week with exciting topics of great interest to young investigators.

In addition to the outstanding Scientific Program, visitors will be able to enjoy the culture and sights of Vancouver and surrounding areas. Your options are limitless with the Vancouver Aquarium, the Capilano Suspension Bridge, fantastic views from Vancouver Lookout Tower, Grouse Mountain, Science World, Stanley Park, many fantastic restaurants and shopping areas, the beautiful Pacific Ocean, or a short ferry trip to Vancouver Island. There are many excursions to suit your interests. August is a wonderful time to visit, and we encourage you to extend your trip and get to know the rest of British Columbia, as well.

We look forward to seeing you in Vancouver for a stimulating and enjoyable Conference.

Janice Leroux, PhD | Chair
18th World Conference for Gifted and Talented Children

COMMITTEE MEMBERS

CONFERENCE ORGANIZING COMMITTEE
Conference Chair: Dr. Janice Leroux
Program Chair: Dr. Edna McMillan
Headquarters Liaison: Cathrine Froese Klassen
Registration Chair: Dr. Stephen Klassen
Youth Summit Chair: Pegi Furanna-McIntosh
Proceedings Editor: Dr. Louesa Polyzoï
Assistant Program Chair: Dr. Janneke Frank

CONFERENCE SECRETARIAT:
International Conference Services, Ltd.

World Council for Gifted and Talented Children, Inc.
www.world-gifted.org

www.worldgifted2009.com

18th World Conference for Gifted and Talented Children

WHO SHOULD ATTEND

The **18th Biennial World Conference for Gifted and Talented Children** is the largest international gathering of teachers, administrators, faculty, researchers, and parents in the field of gifted and talented learners. Those interested in all aspects of this field, from experienced teachers to junior teachers, faculty members to administrators, human resource promoters to parent advocates, are all encouraged to attend this Conference.

PROGRAM HIGHLIGHTS

PROGRAM OBJECTIVES

- Share and discuss recent advances in programs, planning, and practices in the field of high-ability learners
- Review advances in classroom practice and how they apply to personalizing your teaching
- Discuss administrative options emerging throughout the world
- Review developments in parenting for families with special needs children
- Provide youth summit activities to increase skills and networking in high-ability learners
- Support the career development of educators and researchers with an interest in gifted and talented children

PROGRAM HIGHLIGHTS

- Keynote Speakers
- Featured Sessions
- Workshops
- Debates
- Panel Discussions
- Symposia
- Parent Strand
- Poster Display
- Youth Summit (off-site)
- Networking Social Events

For up-to-date Program information, please, visit the Conference website at www.worldgifted2009.com.

KEYNOTE SPEAKERS

- **Dr. Lloyd Axworthy** (Canada), President and Vice-Chancellor of the University of Winnipeg
- **Robert Bateman** (Canada), artist and naturalist
- **Dr. John Geake** (United Kingdom), researcher and educator
- **Dr. Lannie Kanesky** (Canada), researcher and educator
- **Janet Matthews** (Canada), inspirational speaker and author
- **Dr. Joseph S. Renzulli** (USA), researcher and educator

CALL FOR ABSTRACTS AND PAPERS

Abstracts and Papers for the **18th World Conference for Gifted and Talented Children** will be accepted by online submission beginning October 1, 2008. More information, including detailed submission guidelines and subject classifications, can be found on the Conference website at www.worldgifted2009.com.

ABSTRACT AND PAPER SUBMISSION DEADLINE: 19 January 2009.

YOUTH SUMMIT

The Youth Summit will unite 180 young students from around the world for a week of exciting programming. Participants will

- meet like-minded students from around the world (57 countries represented at the 2007 Conference);
- be inspired by keynote speakers, such as Simon Jackson, founder of the Spirit Bear Youth Coalition (http://speakers.ca/jackson_simon.aspx), Elizabeth Torres, poet and motivational speaker (<http://poet.oflight.org/>), and Dr. Joseph Renzulli, as well as other leaders in Gifted Education;
- enjoy student living at the University of British Columbia's scenic campus (www.ubcconferences.com); and
- investigate, problem-solve, and create action plans that will unite students from around the world in realizing a dream for a better future.

Registration for 15 to 18-year-olds begins in October 2008.

Youth Summit Early Registration Fees (all fees in Canadian dollars) 01 October 2008 - 27 March 2009

Youth Summit Registration (includes all accommodation and meals)	\$495.00
Youth Summit Vancouver Activities Fee	\$150.00

For more information on the Youth Summit, please, contact Pegi Furanna-McIntosh at pfuranna@ndrs.org.

CONFERENCE REGISTRATION

Registration will open on October 1, 2008. For further information, please, visit the Registration Information section of the website at www.worldgifted2009.com. If you wish to receive a copy of the registration package, along with a more complete description of the Conference, please, complete and return the self-addressed reply card found within this brochure.

Early Registration Fees (all fees in Canadian dollars) 01 October 2008 - 15 May 2009

Member Fee	\$485.00
Non-Member Fee	\$585.00
Student Fee	\$260.00

For more information on Registration, please, visit the Conference website or contact conference@world-gifted.org.

CONFERENCE VENUE AND ACCOMMODATIONS

The Sheraton Vancouver Wall Centre ★★★★★ 1088 Burrard Street, Vancouver

Located in the midst of dynamic, "Spectacular-by-Nature" Vancouver, the Sheraton Vancouver Wall Centre Hotel is a striking environment that embodies the classic "Art of a Fine Hotel". On arrival to the grand courtyard, it is apparent that this Sheraton is a sanctuary that soothes the senses with its spectacular gardens, cascading water, and Roman-styled, hand-laid paving stones, which provide a dramatic counterpoint to the hotel's stunning architecture and innovative glass design.

Sheraton guests find themselves in the heart of Vancouver, surrounded by the boutiques of trendy Robson Street and Yaletown, outdoor markets, clubs, art galleries, and theatres, along with a wide variety of local and international dining choices. Guestrooms, with floor to ceiling windows and dazzling panoramic vistas, exhibit distinctive furnishings, duvets, and superior bedding.

The Sheraton Vancouver Wall Centre Hotel has been contracted by the WCGTC 2009 to offer discounted room rates to Conference attendees. Room rates and reservation information will be available in October 2008. For additional information on accommodations, please, refer to www.worldgifted2009.com.

www.worldgifted2009.com

VANCOUVER AND ATTRACTIONS

Vancouver is consistently ranked as one of the most beautiful cities in the world. It's a city of stunning natural beauty, nestled between the snow capped Coastal Mountains and the blue waters of the Pacific Ocean, as well as being a cosmopolitan city, bustling with activity. Bring a camera to capture the breathtaking panoramic views while walking along the Seawall, relaxing in Stanley Park, or taking a boat ride to Granville Island. Imagine going sailing, playing a round of golf on an internationally-renowned golf course, and enjoying a sunset dinner with a view of the majestic mountains at Whistler/Blackcomb Resort—all in the same day!

SPONSORSHIP AND EXHIBITION INFORMATION

The 18th Biennial World Conference offers a tremendous opportunity to showcase your company's products, services, and achievements to one of the largest international gatherings of researchers, teachers, and administrators. More than 800 participants from around the world are expected to attend. For information regarding sponsorship and exhibition opportunities, please, contact

Ali White, Director of Sales

International Conference Services, Ltd.
Suite 2101 - 1177 West Hastings Street
Vancouver, BC Canada V6E 2K3

Tel: +1 604 639 3919 Toll Free (North America): +1 800 605 3919
Fax: +1 604 681 1049

wgctc2009-sales@meet-ics.com

CONFERENCE SECRETARIAT

18th World Conference for Gifted and Talented Children Secretariat:

International Conference Services, Ltd.

2101 - 1177 West Hastings Street
Vancouver, BC, Canada V6E 2K3

Phone: +1 604 681 2153

Fax: +1 604 681 1049

E-mail: wgctc2009@meet-ics.com

www.worldgifted2009.com